

PEDRO CALDERON DE LA BARCA

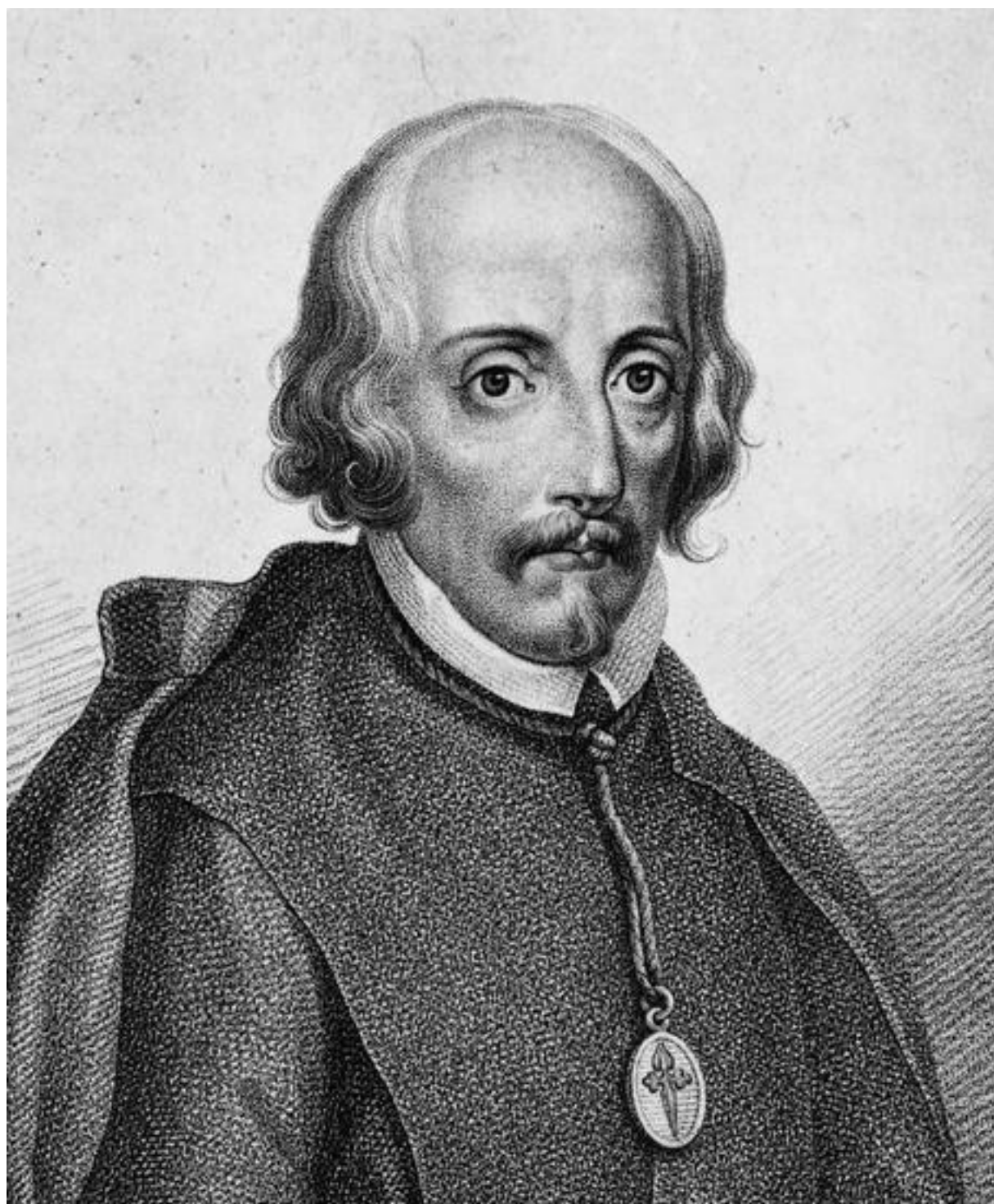
COMEDII

în românește de Al. Popescu Telega

1 9 6 6

E d i t u r a

P E N T R U L I T E R A T U R Ă

NUMELE CU FOLOS, DAR ȘI CU PONOS

COMEDIE ÎN TREI ACTE

PERSONAJELE

DON FELIX COLONA
DON CESAR FARNASE
PRINȚUL DE URBINO
TRISTAN, valetul lui don Felix
FABIO, valetul lui don Cesar
DONA SERAFINA
DON LIDORO, tatăl Serafinei
DONA VIOLANTE
DON AURELIO, tatăl Violantei
DON LISARDO
NISE, slujnică
FLORA, slujnică
LIBIO
Muzicanți, servitori

Acțiunea se petrece la Parma și la Milano

ACTUL I

SCENA I

Pe terasa palatului ducal din Parma.
Don Cesar, don Felix, Tristan.

DON FELIX : După cum văd, ești foarte vesel.

DON CESAR : De ce n-aș fi, de vreme ce dorințele îmi sînt realizate acum în chip atît de fericit ?

DON FELIX : Cum și în ce fel ?

DON CESAR : Stai să-ți spun. Sîntem doar buni prieteni. Și semănăm atît de bine, încît parcă am fi frați. Știi bine, don Felix, cîte necazuri . și nopți nedormite, cîte griji și vegheri, cîte chinuri și primejdii m-a costat dragostea mea statornică pentru Violante. E ca și cum m-aș fi luptat cu lacrimi și cu suspine, cu torente de apă și cu vîntul, să sparg ziduri de diamant, să răstorn munți de oțel, să străbat cariere de marmură și să trec peste prăpăstii de foc. Nu mai vorbesc de pacostea morții jalnice a lui Laurencio, vărul Violantei, cu care m-am certat din gelozie, sub un pretext copilăresc pe care nici nu mi-l mai aduc aminte, și l-am ucis în duel — după cum știi — pentru că o cerea în căsătorie.

Lupta ne-a împărțit deopotrivă fericirea și nenorocirea. Laurencio fiind cel preferat, iar eu cel disprețuit, soarta, dreaptă cu amîndoi, a vrut ca fiecare din noi să rămînă în aceeași măsură și fericit, și nefericit. Nu e totuna. să-l lași să trăiască pe cel respins și să-i dai moartea celui iubit ? Am plecat deci din Păuna fără ca tristețea apăsătoare a exilului să-mi schimbe sentimentele. Și nu exagerez de loc crîncena durere a acestui exil cînd îți spun că vremea n-a putut-o micșora cîtuși de puțin. După cîtva timp însă, ducele, stăpînul meu, văzînd că nimeni nu s-a plîns pe calea justiției în pricina asta, s-a crezut în măsură să acorde iertarea sa. Lisardo, fratele nefericitului Laurencio, care din copilărie se află în slujba împăratului Germaniei, n-a vrut să se constituie parte civilă. Bănuiesc că și-a rezervat o răzbunare mai nobilă, pe care abia așteaptă s-o împlinească. M-am întors așadar la Parma, dragă Felix, tîrînd cu mine dragostea și păsurile mele de gelozie. Nu trebuie să te prindă mirarea. Uitarea e lașă și nu cutează să se lupte, cînd știe că are de înfruntat o primejdie. Ea se luptă numai cînd merge la sigur și numai împotriva dragostei neînsoțite de gelozie. Am regăsit-o pe Violante și mai crudă ca înainte, nenorocirea făcînd-o să-mi disprețuiască dragostea și mai mult. Totuși, ca să ajungem la pildele vechi, după cum nu există diamant, oțel sau piatră care să nu cedeze în cele din urmă, căci diamantul e șlefuit de stăruința artei, oțelul se mlădiază și el, piatra e găurită de apă, iar flacăra e stinsă de vînt, tot astfel și Violante, trecînd de la o extremitate la alta, și-a schimbat strășnicia dinainte în sentimente mai bune. Dragostea, dacă e să credem în vechimea ei prin lanțurile .și imaginile ce-i acopăr zidurile templului, ne dă mereu priveliștea unor astfel de minuni. Ei bine, Violante mi-a scris astăzi, că mîine...
(Intră Fabio.)

SCENA A II-A

Aceiași, Fabio.

FABIO : Stăpîne...

DON CESAR: Ce vrei, neisprăvitule ?

FABIO : Ducele te așteaptă. Mi-a dat poruncă să te rog, imediat ce te găsesc, să poftești fără o clipă de zăbavă la alteța-sa.

DON CESAR : Ce ghinion ! Am avut destulă vreme să-ți povestesc chinurile, grijile și suferințele prin care am trecut, și iată că-mi este răpită și singura clipă în care voiam să-ți spun bucuria, mulțumirea și fericirea mea. Nu vei rămîne însă păgubaș. Te rog să mă aștepți. Mă întorc numaidecît.

(Vrea să iasă.)

DON FELIX (însoțindu-l cîțiva pași): Ai puține lucruri de adăugat. Văd destul de lămurit că Violante e gata să răspundă la dragostea ta.

O zeiță, oricît de potrivnică ar fi, cînd se vede adorată, nu e niciodată prea mînioasă în sufletul ei.

(Don Cesar și Fabio ies.)

SCENA A III-A

Don Felix și Tristan.

TRISTAN : E foarte adevărat ce-ai spus, stăpîne. Eu o dată am făcut curte unei fetișcane oarecare din popor. Să-mi fie cu iertare că-mi permit să vorbesc și eu de dragoste la sărăcia mea. Fata era necioplită și incultă : carne și ciolane,

coada vacii. Eu, iubet, dar ușuratic, căci așa m-a lăsat Dumnezeu, după cîtva timp m-am plictisit de ea. Cum a simțit afurisita c-o neglijez, numai ce-o aud : „Ființă ticăloasă și mîrșavă, dacă nu mă mai iubesti cum m-ai iubit pînă acum, să știi că te omor cu paiul. Mare ți-a fost îndrăzneala, cînd te-ai îndrăgostit de mine, dar și mai mare îți este să mă lași acum în părăsire.”

DON FELIX : Ascultă, Tristăn. Caută alt subiect care să nu-ți dea ocazia să îndruși brașoave de astea.

TRISTAN : Un nobil scăpătat își cîrpea într-o zi pantofii. Un prieten vine atunci la el, vede ce face și-l întreabă : „Ce mai e nou ?” Celălalt răspunde scurt : „Așa”. Răspunsul ăsta vi-l dau și eu, cînd vreau să repar o zdreanță veche de dragoste. Tot ce e nou în povestirile mele e așa.
(Intră don Cesar.)

SCENA A IV-A

Aceiași și don Cesar.

DON CESAR : Nu cred să fie în lumea asta un om mai nenorocit ca mine. Ah, don Felix ! Ce repede se schimbă bucuria în supărare și mulțumirea în tristețe ! Cîtă dreptate aveam, cînd mă temeam că am mai multă vreme să sufăr decît să mă bucur !

DON FELIX : Dar ce s-a întîmplat ? Ce este ? Ai avut vreo supărare ?

DON CESAR : Cea mai mare pe care o puteam avea. Îți povesteam adineauri că Violante, cedînd în sfîrșit stăruințelor mele, mi-a scris că mîine, în liniștea nopții, îmi va deschide portița grădinii, profitînd de ocazie că tatăl ei va pleca într-un sat din apropiere, unde are ceva pămînt. Eram aproape de speranță și totuși foarte departe de fericire, la care nu pot ajunge, dragul meu, căci piedici mari îmi stau în cale, despărțindu-mă de ea.

DON FELIX : Și, într-un timp așa de scurt, s-au petrecut, don Cesar, toate astea ?

DON CESAR : Da, toate s-au petrecut cît ai clipi din ochi. Ferice de tine că nu iubesti nici o femeie ! Să-ți spun adevărul. Ducele a aflat...

DON FELIX : Ce ?

DON CESAR : Că a sosit în taină...

DON FELIX : Cine ?

DON CESAR : Ducele de Urbino, venit din Germania la Milano, după cît am înțeles, să ia comanda trupelor împărătești împotriva elvețienilor. Fiindu-i prieten și aliat fidel, mă trimite să-i duc scrisoarea asta, prin care îi urează "bun venit și-l felicită pentru misiunea ce i-a fost încredințată, dîndu-mi ordin să plec din Parma imediat. Închipuiește-ți, dragul meu, în ce încurcătură grozavă mă găsesc ! Dacă nu plec, cad în dizgrația ducelui : dacă plec, pierd ocazia pe care o aștept de atîta timp, fără să mai pun la socoteală faptul că Violante ar putea bănuși că eu singur am căutat să plec, ca să mă răzbun pe disprețul ei din trecut. Dacă ea va fi convinsă că voi lipsi înadins, de bună voie, iar nu silit de împrejurări, ura ei, pe care izbutisem s-o schimb în bunăvoință, va fi și mai înversunată împotriva mea.

DON FELIX : Știi ce te-aș sfătui eu ? Nu pleca azi și rămîi aici în secret pînă mîine, iar caii de poștă te vor ajuta să cîștigi timpul pierdut.

DON CESAR : Imposibil. Ducele mi-a dat ordin să plec imediat. Călătoria va dura șase zile, iar două mai mult sau mai puțin contează, de bună seamă.

DON FELIX : Atunci dă-i de veste Violantei, cu toate semnele celei mai adînci dureri.

DON CESAR : Scuza asta nu mi-ar fi de nici uri folos, de vreme ce mîine aş pierde singura ocazie în care tatăl ei va lipsi din oraş.

DON FELIX : Ce spune ducele în scrisoarea lui ?

DON CESAR : Ce poate spune altceva decît complimentele obişnuite ?

DON FELIX : Vorbeşte în ea de tine ?

DON CESAR : Fireşte că da. Ducele scrie aşa : „Vărul meu, Cesar Farnese, va veni la tine din partea mea..”, astfel încît primitorul scrisorii să ştie cum trebuie să fie tratat omul care-i va aduce veştile.

DON FELIX : Şi altceva nu mai spune în scrisoare ?

DON CESAR : Nu.

DON FELIX : Ducele de Urbino te cunoaşte ?

DON CESAR : Nu m-a văzut niciodată şi nu cred să mă cunoască altcineva din familia lui, mai ales că a stat atîta vreme în Germania.

DON FELIX : Ei bine, dacă nu te temi de nici o primejdie, întrucît sînt tot aşa de puţin cunoscut ca şi tine, mă ofer să îndeplinesc eu misiunea asta în locul tău ; iar tu vei rămîne aici în mare taină, ca să poţi culege în tihnă roadele dragostei tale. În definitiv, despre ce e vorba ? Fără ca ducele de Parma sau cel de Urbino să aibă de întâmpinat vreun neajuns, imul trimiţînd o felicitare, iar celălalt primind o vizită, e vorba să pleci la Milano, să predai o scrisoare, să capeţi un răspuns şi să vii cît mai repede înapoi.

DON CESAR : Faţă de ghinionul care mă urmăreşte, riscul e desigur destul de mare.

TRISTAN : Eu v-aş arăta o cale lipsită de orice primejdie.

DON FELIX : Tu nu te amesteca în treburile astea, gogomane.

DON CESAR : Vrei în adevăr să-mi faci binele ăsta ?

DON FELIX : Ştii doar că nu-s omul care să dau un sfat, fără să am curajul să-l pun în practică. Sînt gata să plec sub numele tău.

DON CESAR : Ți-aş rămîne recunoscător toată viaţa, dragul meu.

DON FELIX : Te rog, te rog. Astfel de vorbe între prieteni sînt jignitoare.

DON CESAR : O singură piedică ar fi.

DON FELIX : Care?

DON CESAR : Am de încasat de la don Aurelio, tatăl Violentei, o sumă alocată de duce pentru cheltuielile mele de drum. Pentru Violante acest lucru va fi de altfel cea mai bună dovadă a motivului plecării mele. Aflîndu-l însă, n-o să mă mai aştepte mîine.

DON FELIX : Atunci scrie-i, ca s-o previi.

DON CESAR : Imposibil. Nu-i pot scrie decît printr-o cameristă care vine să mă vadă. Ştiind însă că plec, ea n-o să mă caute aşa de curînd.

DON FELIX : Chestia cu banii e foarte nimerită. Trimiţi un servitor să-i încaseze şi el va face ambele servicii în acelaşi timp, fără nici o primejdie.

DON CESAR : Poate oare fi vorba de Aurelio fără să fie şi de primejdie ? După întîmplarea nenorocită cu nepotul lui, poate nu s-o mai fi gîndind la dragostea şi la gelozia mea, dar de răzbunarea lui fii sigur că are grijă. În clipa cînd o vedea în casa lui una din slugile mele, ar fi în stare să facă moarte de om fără să-şi dea seama de urmări.

DON FELIX : Eu propun o soluţie : ia-l pe Tristan. Cu isteţimea, prudenţa şi dibăcia lui, va reuşi să înlătore orice bănuială.

TRISTAN : Nu cred să pot reuşi.

DON FELIX : De ce te temi ?

TRISTAN : Tocmai de bănuieli, mai ales cînd sînt atît de întemeiate. Ele mi-ar putea aduce moartea.

DON CESAR : De vreme, ce te duci din partea mea, eu voi trage ponoasele.
TRISTAN : Foarte bine. Eu știu însă povestea unui portar care într-o zi — dracu' l-a pus ! — s-a dus la polițai și i-a spus așa : „Domnule polițai, o femeie din alea, păsărică de noapte, a vrut să-și facă meseria înainte de vremea îngăduită de lege. Eu atunci ara vrut s-o denunț, da' altă femeie, tot de teapa ei, a aruncat asupra mea o anumită oală și uitați-vă la mine în ce hal mă găsesc. Deoarece în clipa în care voiam să fac denunțul eram ocupat cu scrierea unei ordonanțe polițienești, ocara ce mi s-a adus te privește pe dumneata, nu pe mine.” Polițaiul atunci s-a încruntat la el și i-a răspuns : „Dar cine te-a împuternicit pe tine, caraghiosule, să te amesteci în treburi care nu te privesc ?” Așa se va întâmpla, parcă văd, și cu mine. Dacă m-oi alege cu un toc de bătaie, într-o afacere care te privește, și vin înapoi cu coastele frînte, o să-mi răspunzi la fel.
DON FELIX : Nu-ți pierde curajul. Du scrisoarea și pe urmă te iau cu mine la Milano.
TRISTAN : A, bun ! Pe cît îmi displace să-mi pun pielea la bătaie, pe atîta mă bucură propunerea asta.
DON CESAR : De ce te bucură, Tristan ?
TRISTAN : Păi, cum sîntem în carnaval, cînd tot Milanul petrece, voi avea prilejul să mă distrez împărătește.
DON FELIX (către don Cesar): Să nu pierdem vremea. Pînă scrii tu scrisoarea și o duce Tristan, eu mă reped la stația de poștalion să aranjez plecarea.
DON CESAR : Ai nimerit-o bine.
DON FELIX : De ce ?
DON CESAR : Îl văd pe don Aurelio ieșind în clipa asta din casă. Scrisoarea va putea fi predată cu atît mai ușor.
(între don Aurelio citind o scrisoare.)

SCENA A V-A

Aceiași și Aurelio.

DON FELIX : Vine spre noi citind cu mult interes scrisoarea.
DON CESAR : Ar fi mai bine să nu ne vadă. (Către Tristan.) Să mergem. Îți voi spune în altă parte cărei cameriste să-i dai scrisoarea.
(Tristan se oprește să se uite la don Aurelio.)
DON FELIX : Ce mai aștepți, nătărăule ?
TRISTAN : Știu eu ce fac.
DON FELIX : Ce faci ?
TRISTAN : Vreau să-mi dau seama de puterea bătrînului, ca să știu cîte bețe îmi poate croi pe nerăsuflăte.
(Ies don Felix, don Cesar și Tristan; intră don Aurelio.)

SCENA A VI-A

DON AURELIO (singur, citind):
„Dragă unchiule, am sosit la Milano, unde îmi tăinuiesc numele și patria. Sînt în slujba prințului de Urbino ;însă, oricît aş dori să-mi revăd familia, nu mă pot întoarce decît după ce voi răzbuna moartea fratelui meu. Nenorocirea asta ne-a lovit pe toți, așa că te rog să-mi dai de veste dacă don Cesar Farnese e la Parma...” Ei, da, hotărîrea lui Lisardo îi face cinste. Nu degeaba îi

curge în vine sîngele meu. Ce să fac acuma ?

Dacă pe de o parte inima mea e un vulcan înzăpezit, cu flăcări ascunse, și dacă răzbunarea asta nu poate decît satisface ura pe care o port în suflet, pe de alta judecata mă sfătuiește să procedez cu multă prudență. E firesc la vîrsta mea ca supărarea și ura să cîntărească mai ușor decît înțelepciunea și sfatul bun. Dacă nu l-aș îndemna pe nepotul meu Lisardo să se răzbune, ar însemna că-s-lipsit de curaj ; iar dacă l-aș îndemna, ar însemna să-mi calc datoria. Aș călca-o în adevăr, dacă, în înverșunarea mea, după ce am pierdut un nepot, aș proceda cu prea multă ușurință riscînd și pierderea celui alt. Nădărduiam s-o mărit pe Violante cu cel care nu mai este, iar Lisardo, fiind moștenitorul casei și al proiectelor mele, dacă ar fi expus de mine disgrației ducelui, pentru care Cesar e un prieten scump, ar fi obligat să-și părăsească patria. S-ar duce astfel pe rîpă planurile mele. Ce să fac, Dumnezeuule, ca să împac aceste două sentimente, fără să nesocotesc onoarea și dreapta judecată ? Voi intra în casă să scriu răspunsul. Vreau să-i țin în cumpănă cu vorbe ocolite pînă voi lua o hotărîre. Și pentru a ticlui mai bine răspunsul, să citesc încă o dată scrisoarea nepotului meu. (Citește.)... te rog să-mi dai de veste dacă don Cesar Farnese e la Parma, ca să facem ce "trebuie. Tu îl vei înconjura cu spioni, iar eu voi avea grijă de rest. Adresa mea este : Celio, la palatul prințului de Urbino." (Iese.)

SCENA A VII-A

O sală în casa lui don Aurelio. D o n a Violante, Nise, apoi d o n Aurelio.

NISE : Stăpînul meu s-a întors acasă citind niște hîrtii.

DONA VIOLANTE : Cît de laș e curajul, Nise ! Se oprește în clipa în care crezi că are mai mult avînt. De cînd i-am scris lui don Cesar, cedînd dragostei lui stăruitoare, mi-e teamă parcă și de umbra mea. De azi dimineată am impresia că...

NISE : Că ce ?

DONA VIOLANTE : Că pieptul meu e de sticlă și că tata poate să vadă tot ce se petrece în inima mea. (Intră don Aurelio.) Tată !

DON AURELIO : Violante !

DONA VIOLANTE : Ce ai ? Te-ai întors așa de repede și nu știu ce să cred. Citesc un mare zbucium pe chipul tău.

DON AURELIO : Nu s-a întîmplat nimic. Cînd am ieșit din casă, un mesager mi-a predat o scrisoare, spunîndu-mi că trebuie să plece imediat înapoi. M-am întors deci, ca să scriu răspunsul. Și astfel... (Intră Tristan.) Dar cine e omul ăsta care își permite să intre aici ?

SCENA A VIII-A

Aceiași, Tristan.

TRISTAN (aparte): Știindu-l pe bătrîn plecat de acasă, pot intra în camera asta s-o caut pe Nise, cu care am treabă.

DON AURELIO : Pe cine cauți, tinere ?

TRISTAN (aparte): întîmplarea mă ajută, din fericire. (Tare.) Pe domnia-voastră vă caut.

DON AURELIO : Pe mine ?

TRISTAN : Da.

DON AURELIO : De ce n-ai bătut la ușă ?

TRISTAN : Un creștin nevrednic ca mine bate
ceva mai ușurel.
DON AURELIO : în sfârșit, ce treabă ai cu mine ?
TRISTAN : V-am adus o hîrtie.
DON AURELIO : De la cine e ?
TRISTAN : Adresa e a domniei-voastre.
DON AURELIO : Ești bacalaureat ?
TRISTAN : N-am căpătat încă gradul, dar carte
știu destulă ca să-l merit.
DON AURELIO : Cine e stăpînul tău ?
TRISTAN : Don Felix. Vă rog să nu-i uitați numele, căci asta are mare
importanță în toată pricina. Vi-l repet, dacă vreți, de o sută de ori : don Felix,
don Felix...
DON AURELIO : Ascultă, flăcăule. Mie nu-mi plac poveștile.
TRISTAN : Mie, în schimb, îmi plac grozav.
DON AURELIO : Să văd ce glăsuiește hîrtia.
(Citește.) „Lui Aurelio, vistiernicul meu...Din banii pe care îi ai disponibili,
te rog să-i achiți lui don Cesar... Dacă ordinul îl plivește pe don Cesar, de ce te-a
trimis la mine don Felix ?
TRISTAN : Banii trebuie să-i primească don Felix, în contul unei datorii a lui don
Cesar.
DON AURELIO (citind mai departe): „cinci sute de taleri, sumă pe care i-o
aloc pentru cheltuieli de drum, urmînd să plece azi într misiune din ordinul
meu”.
DONA VIOLANTE (aparte, către Nise): Ai au?. Nise ? Don Cesar pleacă din
Parma. Nu mai încape nici o îndoială că vrea să-mi plăteacă cu aceeași monedă
pentru disprețul meu.
(Tristan face semne cu o hîrtie.)
TRISTAN (aparte către Nise): Nise...
NISE (aparte către dona Violante): Valetul face semne cu o hîrtie.
DON AURELIO (observînd mișcarea, către Tristan) : Ce faci ?
TRISTAN : Nimic.
DON AURELIO : Ce-i cu hîrtia pe care o ai în . mîna ?
TRISTAN : E pentru încă cinci sute de taleri pe care-i am de primit din altă
parte.
DON AURELIO : Unde pleacă don Cesar ?
TRISTAN (aparte): La naiba să-l ia ! (Tare.) Eu de unde să știu ?
DON AURELIO : Așteaptă aici. (Aparte.) Să isprăvesc repede cu el. N-am decît
de cîștigat, dacă nu-l văd cîteva zile. Dumnezeu ! Nu cumva o fi aflat că
Lisardo e la Milano ? Nu l-o fi îndepărtînd ducele oare chiar din pricina asta ?
(Iese.)

SCENA A IX-A

Don a Violante, Nise, Tristan.

DONA VIOLANTE : îmi vine să turbez de mînie. Cesar mă insultă. El, care a
suportat atîta vreme disprețul meu, își bate acuma joc de dragostea mea.
TRISTAN : Bine că vă pot vorbi în sfârșit! Vă rog să mă ascultați și veți afla că,
deși par a fi venit să primesc, am venit mai degrabă, doamnă, să plătesc datoria
unei inimi recunoscătoare. Don Cesar vă trimite prin mine scrisoarea asta.
NISE : Luați-o repede. Stăpînul meu se întoarce.

(Intră don Aurelio.)

DONA VIOLANTE (luînd scrisoarea): Tremur la gîndul că m-a văzut.

SCENA A X-A

Aceiași, don Aurelio.

DON AURELIO (către Tristan): Na-ți banii și du-te cu Dumnezeu.

TRISTAN (luînd banii): Pe care eu îl rog să vă dea viață îndelungată¹.

(Aparte.) Am scăpat ieftini va să zică. Am primit banii și am predat scrisoarea fără să mănînc chelfăneala de care mă temeam. (Iese.)

SCENA A XI-A

Don Aurelio, dona Violante, Nise.

DONA VIOLANTE (aparte către Nise): Ah, Nise !Daca a văzut tata scrisoarea ?

NISE : Dacă n-a zis nimic, înseamnă că n-a văzut-o.

DON AURELIO : Mîine voi pleca, draga mea, în satul acela...

DONA VIOLANTE (aparte): Slavă Domnului ! Vorbește de alte lucruri. N-a văzut nimic.

DON AURELIO : Tu știi bine că ochiul stăpînului îngrașă calul. De aceea, fă bine și dă-mi scri-sorica pe care ai ascuns-o în sîn.

DONA VIOLANTE : Ce scrisorică am ascuns ?

NISE (aparte): Se încurcă ițele rău...

DON AURELIO (către Nise): Stai. N-o să iasă nici una din voi de aici. Ați auzit ? (Către Violante.) Hai, scoate repede hîrtia și dă-mi-o. L-am văzut doar pe servitor cînd ți-a dat-o, însă l-am lăsat să plece. N-am vrut să mă răzbun pe un amărît, nici să fac gălăgie să afle și lumea de pe stradă ce se petrece în casa mea. M-am gîndit că-i mai bine să rămîină scandalul aici, între patru pereți. E drept că am avut multă răbdare și m-am stăpînit, tocmai ca să pot afla ce este la mijloc. Dă-mi, te rog. scrisoarea.

DONA VIOLANTE : Ce scrisoare ? Eu... Cum ? Cînd ?

DOIV AURELIO : Nu-mi umbla cu mofturi. Uite c-o iau singur, dacă mă silești. (I-o smulge din sîn.) Treci dincolo, în odaia cealaltă. Căci nu vreau, aprins de mînie și pierzîndu-mi răbdarea, să te pedepsesc prea aspru. Dar mai întîi vreau să văd ce te doare și las' pe mine că-i găsesc eu leacul. Piei acuma din fața mea!

DONA VIOLANTE (aparte): Ajută-mă, Doamne! Cînd va trebui să mă dezvinovățesc, nu știu ce voi spune în apărarea mea. (Iese.)

DON AURELIO (către Nise): Pleacă și tu !

NISE : Asta și fac. (Vrea să iasă.)

DON AURELIO : Nu pe acolo. Pe dincoace, te rog. Ca să nu orbecăiesc totuși pe întuneric, valetul fiind al lui Felix, iar banii pentru Cesar, spune-mi de la cine e scrisoarea.

NISE (aparte): Dacă spun că-i de la Cesar...

DON AURELIO : Răspunde. N-ai gură ?

¹ Răspunsul lui Tristan e mai lung în textul original, fiind însă intraductibil, deoarece e un joc de cuvinte cu spaniolul *cuento*, care înseamnă totodată poveste și socoteală. Tristan vrea să spună că nu face socoteala anilor pe care îi urează lui Aurelio și că de astă dată nu-i spune nici o poveste.

NISE (aparte): El fiind dușmănit de stăpînul meu, ar însemna să... (Tare.)
Nu știu de la cine e. În orice caz, nu-i de la Cesar.
DON AURELIO : Ajunge. Cu asta m-ai lămurit.
(Nise iese.)

SCENA A XII-A

Don Aurelio singur.

DON AURELIO : Uite în ce stare m-au adus ! Am ajuns să tremur cînd deschid o scrisoare. (Citește.) „Nici o piedică din lume nu mă poate lipsi, scumpa mea, de fericirea de a te vedea”. Ah ! De o mie de ori sînt nenorocit. Scrisoarea asta e scrisă pe cea mai ticăloasă hîrtie, iar cerneala cu care e scrisă e pentru mine otravă. (Citește.)
„Nu. mita că voi trece peste orice greutate mi-ar ieși în cale. Mîine, imediat după plecarea tatălui tău, voi fi în grădina în care mi-ai spus să vin. Dumnezeu să te aibă în paza lui !” Oare ce am citit ? Don Felix merge cu îndrăzneala pînă acolo, cînd atacă prin mijloace așa de nedemne sanctuarul cinstei mele, încît pretextează că trimite după banii celui alt trădător, pretenul său ? Nise a spus de bună seamă adevărul ? Valetul, cînd a zis că stăpînul lui e don Felix, a căutat, firește, să dea de înțeles că venea din partea lui. Ei, păcatele mele ! Ce să fac ? Dacă uit jignirea ce mi s-a adus în împrejurarea asta și apelez la prudență, înseamnă că nu-s om, deosebit de faptul că aș pierde nădejdea s-o mărit pe fiica mea cu vărul ei. Asta e bună ! Chiar în clipa în care caut să-l împiedic pe altul prin toate mijloacele să se răzbune, găsesc prilejul să mă răzbun eu însumi. Deoarece nu mai pot împiedica însă ura să calce în picioare prudența, voi lua hotărîrea să mă răzbun pe amîndoi trădătorii care atentează la onoarea și viața mea. Voi scrie lui Lisardo să-l ucidă pe Cesar, iar eu mă voi răfui cu don Felix, pe care am un prilej atît de bun să-l omor neștiut de nimeni. Încuind ușa camerei în care se află ingrata, ca s-o împiedic să prevină pe cineva pînă mîine, e sigur că Felix va veni fără nici o teamă. Îl voi ucide chiar în grădină și pe urmă îl voi duce unde... Taina va vorbi însă mai bine ca mine, cînd va citi pe oțelul săbiei răzbunarea mea scrisă în analele vremii. (Iese.)

SCENA A XIII-A

Cameră în, casa lui don Lidoro, la Milano. Muzicanți, apoi don Serafina și Flora. Zgomot de figuri mascate în dosul scenei și muzică.

MUZICANȚII (în dosul scenei):

„Trăiască dansurile și muzica de carnaval,
Toată lumea petrece într-un continuu bal”.

(Intră dona Serafina și Flora.)

DONA SERAFINA : Închide fereastra, Flora. Nici tu, nici alta dintre slujnice să nu stați după jaluzele.

FLORA : Vai, doamnă ! Lasă-mă numai să văd mascarada care trece cîntînd spre palat. (Flora dansează și muzicanții cîntă în dosul scenei.)

„Trăiască dansurile și muzica de carnaval...”

DONA SERAFINA : Vrei să mă superi cu orice preț ?

FLORA : Nu auzi ce cîntă cu toții : (Flora cîntă o dată cit muzicanții din dosul scenei.)

„Toată lumea petrece într-un continuu bal”.

DONA SERAFINA : Ba mie una nu-mi arde de petreceri. Eu vreau să rămîn cu mintea întreagă.

FLORA : E cu neputință ca într-o zi cînd toată lumea se veselește să un vrei nici să-i vezi pe alții, nici să fii văzută ?

DONA SERAFINA : Dacă n-ar fi nici un neajuns să privesc și să fiu văzută, sînt destul de tînără să doresc distracții cu măștile și cu jocurile care înveselesc azi tot orașul, mai ales acum, cînd torțele și focurile de artificii dau mai multă strălucire dansurilor și mai multă însuflețire muzicii.

FLORA : Dacă nu e vorba de o melancolie trecătoare, aș vrea să știu, stăpînă, ce neajuns vezi.

DONA SERAFINA : Îl știi prea bine și tu, dar te faci că nu-l vezi, ca să-l auzi din gura mea, știind că-mi va face plăcere să ți-l spun. Un tînăr care a sosit zilele astea la Milano cu ducele de Urbino hoinărește toată ziua mascat pe strada noastră. După ce mi-a făcut o declarație, nu vreau să creadă că nu mai pot după el, dacă mă arăt la fereastră. Stăruința lui neroadă mă plictisește.

FLORA : O fi poate altcineva, care seamănă cu el sub mască.

DONA SERAFINA : Crezi tu ?

FLORA : Un conte străin făcea curte unei prințese în palatul ei. Cînd apunea soarele, se culca și lăsa în locul lui un rob îmbrăcat cu mantia lui colorată și împodobit cu penele lui. Într-o noapte, în timp ce afară ploua și ninge, doamnei i s-a făcut milă de el. A deschis fereastra și i-a șoptit cu glas subțire : „Intră, te rog, înăuntru”. Atunci robul i-a răspuns : „Nu-s contele, doamnă, sînt sărmanul Ahmed”. Tot așa se poate întîmpla și în cazul dumitale, stăpînă : ca cel mascat, în loc să fie cavalerul la care te gîndești, să fie un Ahmed oarecare.

DONA SERAFINA : Cum văd eu, tu în orice împrejurare ai o poveste la îndemînă.

FLORA : Boala mea veche.

DONA SERAFINA : În sfîrșit, ca să nu dau ochii cu el, voi renunța la orice petrecere.

FLORA : Asta se vede după strășnicia cu care îl pedepsești.

DONA SERAFINA : Te rog să nu-mi mai lauzi atîta pasiunea lui.

FLORA : Bine. Voi vorbi atunci despre alte lucruri. Dacă privirea lui te supără atît de mult, eu ți-aș propune un mijloc să asști la toate serbările fără a fi văzută nici de el, nici de alții.

DONA SERAFINA : Care mijloc ?

FLORA : Iată că ți-l spun. După cum știi, în cele din urmă trei zile de carnaval se maschează și oamenii cei mai serioși. Ei bine, dacă o să te maschezi numai pentru a vedea, fără a fi văzută, și vei ieși în acest scop pe poarta grădinii, o să-l pedepsești pe indiscret. El va rămîne în stradă și dumneata o să te distrezi. N-ai nevoie de altceva decît de o mantie, de o pălărie, de o mască și de o torță, amestecîndu-te în prima ceată care va trece prin fața casei.

DONA SERAFINA : Si dacă vine tata în vremea asta?

FLORA : Nici pomeneală. În calitatea lui de magistrat, e obligat să colinde toate străzile. De altfel, nu te neliniști, căci chiar de s-ar întîmpla să vină acasă, faptul că ai ieșit cu o prietenă ar fi o scuză suficientă.

DONA SERAFINA : Aș face cu dragă inimă cum spui tu, Flora, dar îmi lipsește curajul.

FLORA : Nu te ispitește oare plăcerea de a-ți bate joc de un nerod ? Hai cu mine și să vezi ce frumos te gătesc. Fac prinsoare, dacă vrei, că o să-ntreci toate măștile de pe stradă cu înfățișarea dumitale.

SERAFINA : Nu chema deșertăciunea în ajutorul tău. Fii sigura că eu doresc mai mult decît tine să ies.

FLORA : Atunci, ce mai stai la gînduri ?

BONA SERAFINA : O ! De n-ar fi subrete în lumea asta, de multe necazuri aş fi ferită !

FLORA : N-ai de loc dreptate. La urma urmei, vrei să ieși ?

DONA SERAFINA : Da. Ar fi prea trist pentru mine să stau toată ziua închisă în casă din cauza unui zvăpăiat îndărătnic. Hai și mă îmbracă.

FLORA : O ! Să vezi ce frumoasă te fac, stăpînă !

(Dona Serafina iese.) S-a plîns adineauri de subrete. Ei bine, vreau să-i arăt de ce-s în stare subretele. (Deschide fereastra spre stradă.) Pst ! Domnule Celio !

SCENA A XIV-A

Do n Lisardo, în stradă, si Flora.

DON LISARDO : Cine mă cheamă ?

FLORA : O fință care dorește să vă servească. Stăpînă mea va ieși îndată mascată pe poarta grădinii. Dacă veți întîlni-o ca din întîmplare, fără să-i arătați prin ceva că ați recunoscut-o, veți putea sta de vorbă cu ea. St ! Cu bine ! (închide fereastra și iese.)

DON LISARDO : M-ai îndatorat mult, Flora, cu vestea ta. Mă ajuți să-mi văd împlinită cea mai vie dorință.

SCENA A XV-A

Pe stradă. Do n Lisardo și Libio, mascați, urmați de o ceată de persoane mascate.

LIBIO : Ai zis stăpîne, că vei vedea împlinită cea mai vie dorință ?

DON LISARDO : Da, dragul meu. De altfel, nu mă voi mulțumi să stau cu ea de vorbă aici. Îndrăzneala mea va merge mai departe.

LIBIO : Cum așa ? Ce vrei să faci ?

DON LISARDO : Vreau să se sfîrșească o dată cu chinurile mele. Tu știi, Libio, că am venit aici să ucid un om pe care nu-l cunosc decît după nume. Am scris unchiului meu la Parma să-mi dea informații asupra lui, ca să-l pot găsi mai ușor. Sînt în așteptarea răspunsului, iar pînă la primirea lui, văzîndu-mă pe de o parte în fața morții, iar pe de alta îndrăgostit de o frumusețe divină, dar ingrată, care mi-a răsplătit sentimentele cu disprețul ei, prins astfel între două vijelii, vreau să le înfrunt pe amîndouă. Căci faptul că am venit cu gîndul să-mi ucid un adversar nu înseamnă că nu mă pîndește și pe mine primejdia de a muri. În ziua în care răzbunarea mea va fi un fapt împlinit, va trebui să plec înapoi în Germania. Dacă tot trebuie să părăsesc Italia, și oricum voi fi un om de nimic, atunci barem să știu că-mi ajung ținta în dragoste, înainte de a se isprăvi odată totul, fie ucigînd, fie căzînd eu răpus dintr-o singură lovitură. Prin urmare, în timp ce eu voi face ocolul grădinii, ca să dau prilej dragostei mele să-și ajungă ținta, rolul tău va fi

să... (Se aude zgomot în fundul scenei, de unde apare o ceată de măști în costume de arlechini și muzicanți)

SCENA A XVI-A

Aceiași, cu ceata de măști și cu muzicanții.

UN BĂRBAT MASCAT : Asta e casa magistratului. Să dansăm și în fața ei.

DON LISARDO (către Libio): Urmează-mă fără să te oprești. O să-ți spun acolo ce ai de făcut. Să nu cumva să iasă pe poartă.

LIBIO : Nu știu ce să-ți spun, stăpîne.

DON LISARDO : Nimic. Ar fi zadarnic. Pentru omul hotărît, orice sfat e de prisos. N-aș putea avea un prilej mai bun să îmi înțeleg frumusețea divină de care s'îndrăgostit, Cînd și unde aș mai putea găsi o astfel de nopți cu chipuri mascate, cu zgomot și muzică, toate ca de comandă să-mi ofere măcar timp și spațiu, dacă mi-au refuzat norocul ? Nu-mi mai spune nimic. Să mergem. (Iese cu Libio.)

ALT BĂRBAT MASCAT : Haideți să dansăm aici, căci azi ne e îngăduită orice nebunie.

MUZICANȚII

„Trăiască dansurile și nimica de carnaval,
Toată lumea petrece într-un continuu bal."

SCENA A XVII-A

Aceiași ; d o n a Serafina și Flora, mascate.

DONA SERAFINA : E de piază rea, Flora, că primul dans pe care-l vedem e al unei cete de arlechin!

FLORA : Ba e de piază bună, căci avem ocazia să ne prindem și noi în el, fără teamă că vom greși pasul, căci îl cunoșteam mai de mult.

CEATA DE MĂȘTI ȘI MUZICANȚII (cîntînd)

„Trăiască dansurile și muzica de carnaval,
Toată lumea petrece într-un continuu bal".

CÎTEVA FIGURI MASCATE: Destul. Haidem să dansăm în altă parte. (Măștile ies.)

DONA SERAFINA : Să părăsim ceata asta, Flora.

SCENA A XVIII-A

Muzicanții, d o n a Serafina, Flora, d o n Lisardo.

DON LISARDO : Așteaptă, măscuță frumoasă. Hai să dansăm împreună.

DONA SERAFINA (aparte): Gata beleaua pe capul meu !

FLORA (aparte către dona Serafina): Cum văd eu, degeaba ne-am ferit de el.

DONA SERAFINA : M-o fi recunoscut oare ?

FLORA : Nu-i un motiv să fiți neliniștită.

DONA SERAFINA : Dar cum e cu putință asta ?

FLORA : Păi în stradă a rămas Ahmed.

DON LISARDO : De ce-mi întorci spatele și nu-mi răspunzi ? Ești mascată, așa că știi ce obligații are o figură mascată.

DONA SERAFINA : Dumneata nu știi acest lucru. Unei măști îi este îngăduit fără îndoială să întrebe ceva pe alta. dar n-o poate sili să-i răspundă. Dumneata ai voie să vorbești, iar eu, prin urmare, să nu-ți răspund. (Aparte.) Vai, Doamne !

DON LISARDO : Mie mi-e de ajuns că pot vorbi.

DONA SERAFINA : Nu-i o nebunie să vorbești cu o surdă ?

DON LISARDO : E nebunia multor oameni,

DONA SERAFINA : Dansul nebunilor a luat-o în direcția asta. Urmează-l deci, dacă faci parte dintre ei.

DON LISARDO : Da, fac parte dintre ei, însă ca să te urmez...

FLORA (aparte): Ce se va întâmpla oare acum ?

DON LISARDO : Voi porni ca nebun pe urmele unei sirene fermecătoare.

DONA SERAFINA : Sîntem două prin urmare. Eu n-am nici un amestec și nu-i de loc curtenitor să-mi vorbești de alta. Mergi cu Dumnezeu, mască.

DON LISARDO : Pe tine vreau să mă răzbun de tirania celeilalte.

DONA SERAFINA : La mojicia asta aș putea răspunde că cine vrea să vindece o boală cu leacuri greșite nu știe ce este durerea. Nu vreau să răspund însă, ca să nu fiu nevoită să te ascult. Rămîi cu bine.

DON LISARDO : Vă urmez pe amîndouă. Mi s-a părut că...

DONA SERAFINA (aparte): Nu știu ce să spun.

(Tare.) Ce ți s-a părut ? Vorbește.

DON LISARDO : Mi s-a părut că...

SCENA A XIX-A

Aceiași, apoi Libio cu mai multe măști care revin chitind și dansînd.

MUZICANȚII :

„Numai tu, draga mea

Mă vei putea răzbuna."

DON LISARDO : Mi s-a părut că numai tu mă poți scăpa de chinul meu sufletesc. Dansul acesta de imitație parcă eu l-aș fi adus anume. Dacă mă plîng față de voi amîndouă de o zeiță oarbă și dacă vreau să mă răzbunați, dansul vă spune, inspirat parcă de mine (cîntă împreună cu muzicanții):

„Numai tu, draga mea,

Mă vei putea răzbuna."

DONA SERAFINA : Ia seama. Dacă vrei cu tot dinadinsul să mă recunoști ori să mă urmezi, nesocotești drepturile unei măști. Du-te, deci, cu Dumnezeu. Nu mă sili, jignindu-mă, să strig după ajutor. Toți acei care poartă mască vor sări să-mi apere viața. Căci silnicia, îndreptată împotriva unuia singur din ei îi indignează pe toți.

(Intră Libio cu mai multe figuri mascate.)

DON LISARDO (aparte lui Libio): Libio, tu ești?

LIBIO : Da, stăpîne.

DON LISARDO (către dona Serafina): Cum crezi că ai putea scăpa de urmărirea mea care te supără atît de mult ?

DONA SERAFINA : Vrei să știi cum ? (Către măști.) Măștilor, omul acesta mă urmărește.

Vă rog să-l împiedicați.

DON LISARDO : Măștilor, puneți mîna pe această femeie și duceți-o de aici.

DONA SERAFINA : Nenorocita de mine ! Am fost trădată.

LIBIO : Nu striga.

DON LISARDO : Duceți-o unde v-am spus.

FLORA (aparte): Nu se găsește nici un disperat să mă ia și pe mine ?

DONA SERAFINA : Unde vreți să mă duceți ?

DON LISARDO : O să vezi îndată unde.

DONA SERAFINA : Vrei să mă sfișii ?

FLORA (aparte): Urâtă oi mai fi, dacă nimeni n-are plăcere de mine !

DONA SERAFINA : O, Doamne ! Nimănui nu-i este milă de o ființă nefericită ?

SCENA A XX-A

Aceiași, don Felix și Tristan.

DON FELIX (în dosul scenei): Am auzit un glas de femeie strigând că este o ființă nefericită căreia nimeni nu-i vine în ajutor. Lasă acolo caii, Tristan.

TRISTAN (în dosul scenei): Mai bine m-ar lăsa ci pe mine !

DON LISARDO : Ce mai aștepti, Libio ? Fugi cu ea la casa din afara orașului.

DONA SERAFINA : Cum, nimeni nu sare în apărarea unei femei atacate ? (Intră don Felix și Tristan.)

DON FELIX : Eu, doamnă. Ajunge că e vorba de o femeie, indiferent dacă e sau nu nefericită.

DON LISARDO : Tinere, dacă ți-e teamă de gloanțe, vezi-ți mai bine de drum.)

DON FELIX : Să vreau să dispar, și n-aș putea.)

DON LISARDO : Dacă mai faci un pas după noi, poți să-ți iei rămas bun de la viață.

TRISTAN (aparte): Omul ăsta să știi că ne face buclucul !

DON FELIX : E în joc onoarea mea, și află că eu nu știu ce este teama. Trage și ai grijă să ochești bine.

TRISTAN : Trage și în mine, dacă vrei, însă te rog să nu mă nimerești.

DON LISARDO : Voi pedepsi îndrăzneala dumitale. (Trage, dar arma nu ia foc.) Nu mai am gloanțe.

TRISTAN : Nu te mira că ți-ai pierdut gloanțele. Și noi am pățit la fel cu caii noștri.

(Cele două femei trec în spatele lui don Felix și al lui Tristan.)

DON FELIX : Acum vei vedea cum pedepsesc eu pe acela care insultă niște femei.

FLORA (către Tristan) : De unde a picat aici acest Quijote de la Mancha ?

TRISTAN : De pe stînca pe care se pocăia frumosul posomorit; iar eu sînt Sancho Pânza.

(Don Lisardo și don Felix spadele își încrucișează)

SCENA A XXI-A

Aceiași, Lidoro și lume adunată pe stradă.

NIȘTE GLASURI ÎN DOSUL SCENEI : Faceți lumină la fereastră ! Seucid oameni în stradă.

(Intră oameni cu torțe aprinse, figuri mascate, muzicanți cu instrumente; apoi don Lidoro.)

ALTE GLASURI : înapoi ! încetați lupta ! Ce înseamnă asta ?

DONA SERAFINA (aparte) : Când s-a mai pomenit o gălăgie ca asta ?
DON LIDORO : în numele legii !
DONA SERAFINA (aparte) : Tata ! Asta îmi mai trebuia în nenorocirea mea !
DON LISARDO (aparte către Libio) E șeful poliției.
LIBIO (aparte către Lisardo) : Ce mai așteptăm ? Dacă nu fugim, vom fi recunoscuți.
DON LISARDO : Naiba să mă ia ! Blestemată să fie ocazia de care nu m-am putut folosi și speranța mea zădărnicită ! (Iese cu Libio.)

SCENA A XXII-A

Don Felix, don Lidoro, don Serafina, Flora, Tristan, lume adunată pe stradă și muzicanți.

DON LIDORO : Predați-vă, atît voi, cît și aceste femei care, după cum văd, v-au făcut să atacați cu sabia în chip atît de îndrăzneț și de mîrșav o figură mascată. Știți bine doar că cine umblă mascat n-are voie, după toate uzanțele, să poarte arme.

TRISTAN : Afară de două sau trei pistoale pe care fiecare din ei le avea asupra lui.

DONA SERAFINA (aparte): Cît sînt de nenorocită ! (Aparte către don Felix.) Tinere, ai fost cavaler și mi-ai salvat onoarea, dar acum te implor să-mi salvezi și viața. E în mare primejdie, dacă voi fi recunoscută de acest om.

DON FELIX : Scuzați-mi ignoranța, doamnă, dar vă rog să mă credeți că abia adineauri am , sosit la Milano.

TRISTAN : Abia avură timp și caii noștri s-o rupă la fugă.

DON FELIX (către Lidoro) : Nici nu le cunosc pe aceste femei, nici nu știu cine sînt. Le-am văzut insultate și am sărit să le iau apărarea.

DON LIDORO : Scuza asta nu-mi ajunge ca să te pun în libertate, după cum nu le pot pune nici pe ele.

DON FELIX : De mine puțin îmi pasă. Sînt gata să vă urmez. De. aceste femei însă nu vă puteți atinge.

DON LIDORO : Vrei să mă împiedici ?

DON FELIX : Da. (Către Tristan.) Pune aceste femei în siguranță. (Către dona Serafina.) Eu rămîn să vă apăr retragerea.

DONA SERAFINA (aparte) : Nu știu dacă mă vor ține puterile să merg. Parcă mi-s legați niște butuci de picioare.

FLORA : Hai, doamnă. Pentru fugă oricine trebuie să aibă curaj. (Ies amîndouă.)

TRISTAN : Dacă întîlniți în cale doi cai de olac, spuneți-le, vă rog, să mă aștepte.

DOM FELIX : Nimeni nu se va lua după ele decît doar ucigîndu-mă pe mine.

DOM LIDORO : Moarte acestui cutezător !

TOȚI : Moarte lui ! (își încrucișează spadele.)

DOM FELIX : Întrucît s-au depărtat acum...

TRISTAN : Ca și caii noștri...

DON FELIX : Iată un portal, Tristan, care va asigura retragerea noastră.

SCENA A XXIII-A

Intră prințul de Urbino, slujitori cu torțe ; de altă parte, don Lisardo fără mască, don Felix, Tristan, don Lidoro, popor.

PRINȚUL DE URBINO (în dosul scenei) : Coborîți torțele. (Intră.) Ce înseamnă îndrăzneala asta ? în palatul meu nimeni nu e urmărit astfel, chiar dacă s-a făcut vinovat de ceva.

DON LISARDO (aparte): Dându-mi jos masca, să dea Dumnezeu să înlătur orice bănuială s-ar putea isca în privința mea. (Tare.) Ce s-a întâmplat, alteță ?

PRINȚUL DE URBINO : Așteaptă.

DON LIDORO : Nimeni, alteță, nu vă este slugă mai devotată ca mine, dar sînt împrejurași care întunecă rațiunea. Acest om a avut marea îndrăzneală să nesocotească drepturile pe care uzul public le acordă persoanelor mascate, asupra cărora rar s-a întâmplat ca cineva să ridice sabia. Asta din cauza unei femei, ceea ce agravează și mai mult delictul, agresorul dînd a înțelege că o apăru pentru motivul că a recunoscut-o sub mască. De vreme ce și-a expus viața, ca s-o salveze, femeia nu poate fi decît iubita lui. A ajuns pînă la acest portal și, cum mînia se înșală ușor, n-am observat imunitatea care îl apără. Vă rog să mă iertați. Și de vreme ce a putut ajunge aici, portalul să-i fie scut de apărare.

DON FELIX : Vă rog să-mi dați cuvîntul, alteță. Deoarece norocul mă aduce la picioarele auguste ale alteței-voastre, vreau să mă apăr în fața voastră cu adevărul și cu nevinovăția mea, ca să nu fiu considerat vinovat de un delict mîine, cînd urmează să vă cer o audiență. Nici n-o cunosc pe femeia asta, nici nu știu motivul ce-o făcea să se plîngă de trădătorul care, abuzînd de mască, încerca, după cum am văzut, s-o răpească. M-au mișcat strigătele ei după ajutor și apoi îngrijorarea ei, după ce mi-a declarat că-i erau în joc onoarea și viața, dacă ar fi fost recunoscută. Dovada cea mai bună a spuselor mele e faptul că sînt străin și că am venit la Milano să vă prezint această scrisoare, care vă va lămuri pe deplin asupra situației mele.

TRISTAN : Iar dacă scrisoarea nu va fi de ajuns, vă vor da și mai bună mărturie caii noștri de poștă care au dat bir cu fugiții, după ce au luat parte și ei la mascarada asta.

PRINȚUL DE URBINO : De la cine e scrisoarea ?

DON FELIX : De la ducele de Parma.

PRINȚUL DE URBINO : Deoarece împrejurările n-au îngăduit s-o primesc după regula de cuviință, voi citi-o aici, în public, ca să capete mai multa tărie mărturisirile pe care le-ai făcut. Aduceți luminările mai aproape, să-mi lumineze bucuria primirii acestei scrisori. (Citește.) „Alteță și dragă vere, marea fericire pe care o simt știindu-te în Italia m-a găsit bolnav, așa că nu mă pot bucura de ea, ca să te salut personal și să-ți pot ura izbîndă pe cîmpul de luptă. De aceea, don Cesar Farnese...

DON LISARDO (aparte) : Ce aud ? !

DON LIDORO (aparte) : Ce surpriză nemaiauzită !

PRINȚUL DE URBINO (citind mai departe): „Prietenul și secretarul meu...”

DON LIDORO (aparte) : Ce știre plăcută !

DON LISARDO (aparte) : Ce supliciu !

PRINȚUL DE URBINO (continuînd să citească) : „te va vizita în numele meu, ca să-mi poată aduce...”

DON LIDORO (aparte): El e, va să zică, don Cesar, față de care am obligații atît de mari ?

PRINȚUL DE URBINO (citind mai departe): „știrile pe care le doresc despre tine și despre familia ta”.

DON LISARDO (aparte): El e, prin urmare acel Cesar care l-a ucis pe fratele meu ? Ah ! Mă apucă turbarea.

PRINȚUL DE URBINO (citind): „Dumnezeu să te aibă în paza lui. Vărul și prietenul tău, Ducele de Parma.”

DON LIDORO (aparte): Ce bucurie că-l pot vedea !

DON LISARDO (aparte): Când îl văd, îmi vine să mă năpustesc asupra lui.

PRINȚUL DE URBINO : Îi sînt recunoscător ducelui pentru atenția sa.

Încredințîndu-ți, don

Cesar, misiunea de a-mi aduce această scrisoare, mi-a făcut o mare favoare într-o împrejurare atît de rară.

DON FELIX : Cu atît mai rară pentru mine, prilejuindu-mi deosebita cinste să mă prosternez la picioarele alteței-voastre.

PRINȚUL DE URBINO : Cred că ești obosit, mai ales că, după un drum atît de lung, ai avut aici neplăceri mai mari decît cele pe care ți le-au pricinuit caii în călătoria dumitale.

TRISTAN : Mai ales al meu, pe care îl iert că a fugit cu toate bagajele pe care le aveam, cu condiția să nu-i mai văd șira spinării, grozav de lungă și de subțire.

PRINȚUL DE URBINO : Duceți-vă și vă odihniți.

(Către don Lisardo.) Spune-i lui Celio să aibă grijă să i se dea lui don Cesar o cameră alături de apartamentul meu.

DON LISARDO (aparte): Asta îmi mai lipsea !Să fiu însărcinat să-l servesc .

Halal de răzbunarea mea ! (Tare către don Felix.) Veți i ocupa, domnule, chiar apartamentul meu.

DON LIDORO : Stai puțin. Don Cesar nu va merge cu dumneata.

DON LISARDO (aparte): Aha ! Mi se pare că bănuiește ceva. (Tare.) De ce, mă rog?

DON LIDORO (către prinț) Vă cer îngăduința, alteță, să-l găzduiesc eu pe don Cesar. (Către don Felix.) Vreau să uitați supărarea pe care ați avut-o și să fiți convinși că voi fi extrem de măgulit să vă am ca oaspete în casa mea. Nu mă cunoașteți și nu m-ați văzut niciodată. Numele vostru însă și tot ce știu despre dumneavoastră mă obligă deopotrivă să mă pun în slujba voastră. Am fost bun camarad cu părintele vostru care, într-o anumită împrejurare, mi-a salvat onoarea, viața și reputația. Dacă nu-i pot achita o datorie atît de mare, să am măcar plăcerea de a o recunoaște.

PRINȚUL DE URBINO : Cum aş putea lipsi, Lidoro, pe un om căruia doresc să-i fac cea mai afectuoasă primire de marea fericire de a fi găzduit în casa ta, atîta vreme cît eu însumi n-are alt mijloc să mă achit față de el ?

DON FELIX : Nu găsesc destule cuvinte să vă mulțumesc, alteță, pentru augusta cinstire cu care mă onorați.

PRINȚUL DE URBINO : Voi răspunde vărului meu. La revedere. Atunci, pe mîine.

DON FELIX (către prinț) : Tot ce vă rog, alteță, e să binevoiți a-mi acorda răspunsul cît mai grabnic, trebuind să plec înapoi, ca să-l servesc pe ducele de Parma.

PRINȚUL DE URBINO : Aș face rău, însă, dacă te-aș lăsa să pleci înapoi atît de repede. Zilele astea Milano e un loc minunat de distracție pentru străini, afară de cazul cînd neplăcerile avute te-ar fi făcut să pierzi gustul de petrecerile de care te poți bucura în acest oraș. (Către slujitori.) Luminați cu torțele voastre pe don Cesar și pe Lidoro, ca să-i conduceți la reședința lor. (Iese.)

DON LIDORO : Poftim cu mine, don Cesar.

DON LISARDO (aparte) : Cerule ! Ce ingrată e soarta mea ! Cel care l-a ucis pe fratele meu se pune acum de-a curmezișul dragostei mele. Să nu turbez ? Va fi oaspetele Serafinei. Ce tortură pentru mine ! De ce să-mi fac însă sînge rău ? Răzbunarea e doar în mîinile mele. (Iese.)

TRISTAN : Dacă e vorba, stăpîne, să ne bucurăm de o fericire atît de mare, n-ar fi bine oare să ne interesăm puțin de soarta cailor noștri ? Mă tem că altminteri se va interesa de ei altcineva.

DON FELIX : Nu le mai duce grija, nătîngule. I-o fi găsit rîndașul cine știe prin ce coclauri.

TRISTAN : Numai de-ar fi găsit și valizele noastre !

DON LIDORO : Voi face așa fel să le recăpătați.

DON FELIX : Valetul meu, domnule, e cam scrîntit la cap.

(Ies cu toții.)

SCENA A XXIV-A

Vestibul în casa lui don Lidoro. Don Lidoro, don Felix, Tristan, valet; apoi dona Serafina și Flora.

DON LIDORO (către don Felix): Asta e casa mea, care de acum e și a voastră. (Bate la ușă.) Vino cu sfeșnicul, Flora. (Către slujitorii ducelui.) Puteți pleca acum, căci aud coborînd pe cineva. (Apare dona Serafina, urmată de Flora cu un sfeșnic, iar slujitorii ducelui se retrag.)

DONA SERAFINA (către Lidoro): Bine ai venit, tată. Am fost neliniștită aflînd că a fost un duel pe strada noastră și că dumneata erai acolo. Dar cine te însoțește ? Crezînd că ești singur, n-am luat seama...

DON LIDORO : Ascultă, draga mea. Zarva care? a avut loc ne dă prilejul fericit să găzduim o persoană care ne onorează casa. Am față de oaspetele nostru obligații pe care le păstrez de multă vreme în amintirea și în inima mea. E vorba de don Cesar Farnese. S-a angajat în duel după ce luase apărarea unei femei, care-l rugase să-i vină în ajutor, pentru a nu fi recunoscută de soțul sau de părintele ei.

DONA SERAFINA : Unele femei prind ocazia din zbor. Nenorocirea se grăbește întotdeauna să cadă pe capul oamenilor. (Către don Felix.) Fiți bine venit, don Cesar, în casa noastră, în care vă primim cu dragă inimă. Ne veți ierta desigur, dacă nu veți fi mulțumit pe deplin de noi.

TRISTAN (aparte): Parcă n-am fi la sfîrșitul unei călătorii, ci la sfîrșitul unei comedii².

DON FELIX : Nenorocirea de care vorbiți a fost pentru mine o împrejurare fericită, căci altfel n-aș fi ajuns să vă cunosc.

DONA SERAFINA (aparte către Flora): Ai văzut, Flora ? Omul care mi-a venit în ajutor e acum oaspetele meu.

FLORA (aparte către dona Serafina): Eu ți-aș spune o poveste, dar mă tem că-i prea lungă.

DON FELIX (aparte către Tristan): Ei, ce zid, Tristan ? Văzut-ai tu cîndva, în viața ta hoinară, o mai neasemuită frumusețe ?

TRISTAN (aparte către don Felix): Ba bine că nu. Dacă momentul ar fi prielnic, ți-aș dovedi acest lucru cu o poveste.

DON LIDORO (către Flora): Deschide ușile acestui apartament, Flora. (Apoi către don Felix, după ce Flora deschide o ușă.) Veniți, vă rog, după mine, să vedeți camerele în care veți sta. Sînt strimte și sărăcăcioase de fapt, dar

²în original e un joc de cuvinte cu termenul spaniol jornada, care înseamnă „călătorie” și „act” al unei piese de teatru. Tristan face aluzie la obiceiul din vechile comedii spaniole, în oare unul din actori se adresează la sfîrșitul reprezentației publicului, pentru a-i spune că acțiunea a luat sfîrșit și a-i cere îngăduință pentru greșelile comise.

încăpătoare și somptuoase după gândurile bune pe care le am. O ! Multe vom avea de vorbit despre părintele vostru, fie-i țarina ușoară !

TRISTAN (aparte): Promite să fie, cum văd eu, vorbă lungă. (Lidoro iese. Aparte către don Felix.) Ce aștepti ? De ce nu scoți o vorbă, stăpîne ?

DON FELIX : Nici eu nu știu. Pe mine mă atrage o putere mai mare în altă parte.

DONA SERAFINA : Hai, Flora.

FLORA (aparte către Serafina): Ce este, doamnă ?

DONA SERAFINA : Nimic, dar sînt încă stăpînită de emoțiile primejdiei de mai înainte.

FLORA : O, Doamne ! Cît sînt de obosiți ! Abia își tîrăsc amîndoi picioarele.

TRISTAN : Dacă și le-ar tîrî și caii noștri la fel, ce repede i-am prinde !

DONA SERAFINA (către don Felix): Tatăl meu vă așteaptă, don Cesar. Nu vă duceți după el? DON FELIX : Aștept să ieșiți voi întâi, ca să vă apăr retragerea³.

DONA SERAFINA : Apărată de voi, retragerea mea e asigurată.

DON FELIX : Dovadă e fericirea cu care m-am ales după împrejurările neprielnice de mai înainte.

DONA SERAFINA : Vă rog să credeți... Adică nu. Nu credeți nimic. Cu bine, don Cesar.

DON FELIX : Dumnezeu să vă aibă în paza lui !

DONA SERAFINA ȘI DON FELIX (în același timp): Ce fericită nenorocire !

ACTUL AL DOILEA

SCENA I

Apartamentul lui don Felix în casa lui don Lidoro. Don Felix, îmbrăcîndu-se, și Tristan.

TRISTAN : E grozav lucru să fii altul decît cel care ești.

DON FELIX : Adică ce vrei tu să spui ?

TRISTAN : Vreau să spun că fericirea altuia este sau pare a fi mai mare decît a noastră. Vrei dovada ? Te cheamă Felix și nu ești Felix⁴ decît fiind Cesar. Ce apartament ! Ce galerii și tapițerii ! Ce stofe și tavanuri ! Ce oglinzi, ce dulapuri, ce vitrine, ce călimări ! Ce etajere și mese ! Ce pat și ce rufărie ! Ce Bucate, ce veselă, ce ospete ! Dar mai presus de toate, ce vinuri minunate !

DON FELIX: Ah, Tristan! Din toate desfătările astea ale ospitalității, eu nu văd decît o frumusețe mîndră, a cărei apariție sau lipsă mă ucid deopotrivă.

TRISTAN : Ca și caii noștri de poștă, stăpîne, întîi m-a ucis vederea lor, iar acum mă ucide lipsa lor.

DON FELIX : Nu-i chip să vorbească cineva cu tine două vorbe ca lumea.

TRISTAN : O femeie creștea o pitică, și într-o bună zi...

³ Aluzie la ajutorul ce i-a dat.

⁴ Joc de cuvinte. Sp. *feliz* din lat. *Felix* — fericit.

DON FELIX : Hai, tacă-ți gura. Te rog nu-mi mai bate capul cu poveștile tale. Dacă începi iar, zău că le pocnesc !

TRISTAN : Nu mai sînt povești pe lumea asta ?

DON FELIX : Nu.

TRISTAN : Atunci eu zic s-o facem pe a noastră.

DON FELIX : Ai căpiat, pesemne, la ! (Bate cineva la ușă în culise.) Unde bate ?

TRISTAN : Bate la ușă care dă în strada cealaltă.

DON FELIX : Cine mă poate căuta pe acolo ?

TRISTAN : O fi căutînd pe altcineva.

FELIX : Spune-i să intre pe partea cealaltă.

TRISTAN : Nu e mai bine să deschid, ca să văd cine e ?

DON FELIX : Numai să poți deschide.

TRISTAN : Nici o greutate. Cheia e în broască.

DON FELIX : Bine. Descuie și vezi cine e. (Tristan iese.) Ei, Doamne ! Bine a zis cine a zis că amorul întrebuița înainte numai arcul și săgeata, deoarece nu cunoștea puterea prafului de pușcă. Dar că mai tîrziu...

TRISTAN (revenind): Ce bacșiș îmi dai ?

DON FELIX : De ce să ți-l dau ?

TRISTAN : Pentru că ești un erou de roman în toată puterea cuvîntului. O femeie mascată și voalată, care a petrecut probabil toată noaptea și a trebuit să părăsească serbarea, ca să dejuneze, te caută cu nu știu ce pe o tavă.

DON FELIX : Mă caută ? Pe mine ? Cine poate ști la Milano cum mă cheamă ?

TRISTAN : Nu-l caută pe don Felix. Întreabă de don Cesar;

DON FELIX : Asta nu-mi poate schimba bănuiala.

în sfîrșit, oricine ar fi, spune-i să intre.

TRISTAN : N-a așteptat să-i dau voie. Și-a luat-o singură.

SCENA A II-A

Aceiași și Flora, mascată, cu o tavă în mînă.

FLORA (aparte): Numai de-ar izbuti vicleșugul ăsta al stăpînei mele ! Că dacă nu ne facem de ocară.

DON FELIX : Pe cine cauți ? (Flora răspunde la toate întrebările numai prin semne.) Pe mine ? Îmi răspunzi că da prin semne ? Nu poți vorbi ? Nu ?

TRISTAN : O fi avînd limba scurtă. Asta-i mască de mare preț.

DON FELIX : Ce treabă ai cu mine ? (Flora îi întinde o hîrtie.) Să iau acest bilețel, să-l citesc și să tac ? Așteaptă o clipă. Nu-i nevoie de răspuns ? Nu ? Gluma asta e probabil un obicei din partea locului, permis în zilele de carnaval. Eu însă nu vreau să rămîn dator. Ține. (Îi oferă un inel, pe care Flora îl refuză tot prin semne.)

TRISTAN : Ciudată ființă, pe legea mea ! Tace, îți dă ceva, dar nu vrea să primească nimic. Ia ! Mi se pare că vine don Lidoro.

DON FELIX (către Flora): Du-te atunci, să nu te găsească stăpînul casei aici.

TRISTAN : Trebuie s-o urmez, păcatele mele ! O femeie care îți dă ceva și tace ca peștele, nu-i lucru de lepădat. (Face semne Florei.) Te urmez, numai să nu mă aleg cu capul spart. (Flora îi dă lui Tristan altă hîrtie.) Să iau hîrtiuța asta, s-o citesc și să tac ? Și mie mi-ai adus o scrisoare ? De cînd naiba se slujesc toți pîrliții de pană ? Numai lumea subțire, după cîte știu, o moaie în cerneală. (Flora se retrage.) Ei poftim ! Mi-a întors spatele, a închis ușa în urma ei și mai ia-o de uncie nu-i.

DON FELIX : Noi să ne facem niznai. Vedem noi pe urmă ce e la mijloc.
(Intră don Lidoro.)

SCENA A III-A

Don Lidoro, don Felix, Tristan.

DON LIDORO : Cum ați petrecut noaptea, don Cesar ?

DON FELIX : Foarte bine, avînd norocul să fiu găzduit într-o astfel de casă.

DON LIDORO : Eu însă mă tem că n-ați petrecut-o prea bine. Cînd un musafir se scoală și se îmbracă așa devreme, înseamnă că ospitalitatea a cam lăsat de dorit.

DON FELIX : înseamnă, dimpotrivă, că a fost desăvîrșită și că am tot motivul să mă bucur de ea. Un om fericit care doarme disprețuiește norocul.

DON LIDORO : Sînteți prea amabil, don Cesar. Nu mă prinde însă mirarea să văd atîta politețe la fiul unui om care a fost galanteria întrupată. Ce n-ar da el să vă vadă cu înfățișarea plăcută pe care o aveți și cu manierele alese oare vă disting ! Dumnezeu să-l ierte ! Am pierdut prin moartea lui un prieten scump.

DON FELIX : Prețuiesc nespus de mult moștenirea sufletească pe care mi-a lăsat-o.

DON LIDORO : Am făcut împreună războiul din Burgundia. În una din lupte, dacă nu mi-ar fi venit el în ajutor, aș fi căzut în mîna vrăjmașului, care m-ar fi sfîșiat. O ! Cu cîtă plăcere mi-aduc aminte la anii mei de isprăvii" din tinerețe ! Ce face unchiul vostru ?

TRISTAN (aparte): Hait! îl prinde acum cu ocaua mică. Parcă-l văd că se dă de gol.

DON FELIX : Care din ei ? (Aparte) Ce să-i spun oare ? Oi fi eu prieten cu Cesar, dar toate neamurile nu i le cunosc.

DON LIDORO : Don Alejandro Farnese.

TRISTAN (aparte): Dă-i, Doamne, gură să vorbească !

DON FELIX : O ! A murit și el.

TRISTAN (aparte): Halal să-i fie! I-a pus, cum s-ar zice, capac.

DON FELIX : În război.

DON LIDORO : Cum, Alejandro a fost în război ? Cu ce ocazie ? Era doar avocat la Parma.

DON FELIX : A fost trimis în Piemont ca auditor.

TRISTAN (aparte): Aha ! A brodit-o și cu ast

DON LIDORO : Și soția lui dona Laura ?

TRISTAN : E stareță.

DON LIDORO : La ce mînăstire ?

TRISTAN : La Ucles.

DON FELIX : Nu vă potriviți la vorbele acestui nerod. E stricat la cap și spune numai prostii.

Mătușa mea, dona Laura, e la Parma, bine sănătoasă.

TRISTAN: Am zis așa, stăpîne, deoarece îmi pierd răbdarea cînd aud că vorbești de toate alea, în loc să te interesezi de caii noștri. Ai uitat că trebuie să te duci azi la prinț ? Cu hainele astea vrei să te prezinți în fața lui ?

DON LIDORO : Lăsați că mă interesez eu de cai. Spuneți-mi numai...

(Intră un valet.)

SCENA A IV-A

Aceiași, valetul.

VALETUL (către don Lidoro) : Guvernatorul vă pofteste grabnic la domnia lui. E vorba de luat măsuri împotriva unui răufăcător, care urmează să fie arestat chiar în cursul zilei de azi.

DON LIDORO : Nu vă puteți închipui câte necazuri am cu slujba mea. Iertați-mă că nu vă las trăsura. Tot e devreme, așa că vă rog să nu plecați nicăieri. Mă întorc îndată să vă iau. (Iese împreună cu valetul.)

SCENA A V-A

Don Felix și Tristan.

TRISTAN : Dacă are de gând să te piseze iar cu întrebările lui, ar face bine să nu se mai întoarcă. Ai văzut cum te-a încurcat ?

DON FELIX ; Partea proastă e că problema tot va trebui să fie lămurită cu altă ocazie.

TRISTAN : Cu alta și cu multe încă. Noi să ne ocupăm însă deocamdată de aventura noastră. Ce zice scrisoarea pe care ți-a dat-o femeia mascată ?

DON FELIX : Păi, s-o citesc. (Desface scrisoarea.) Toată povestea e cuprinsă, cum văd, în două versuri (Citește) :

„Cu asta te ajut, măcar

Pînă-ți găsești calul tău iar".

Nu ți-am spus că-i o farsă la mijloc ? Vezi ce mai este pe tavă.

TRISTAN (ridicînd șervetul); O pereche de mănuși, cîteva batiste, un săpun și ceva rufărie.

DON FELIX (privind obiectele de pe tavă): Stai că văd și o cutiuță. (O deschide.) În ea e uri inel cu diamante.

TRISTAN : Cu diamante ? Atunci ducă-se la naiba de cai ! Vezi cîtă dreptate am avut eu, cînd am zis că e grozav lucru să fii altul decît cei care ești ? Ce n-ar da don Cesar să fie și el aici ?

DON FELIX : Cesar e fericit cu dragostea lui și n-are de ce mă pizmui. Vorba o : cine mi-a trimis toate lucrurile astea ?

TRISTAN : Cine alta decît femeia asta care tace ne-a dat de toate și în schimb n-a vrut să primească nimic ? O fi un înger care s-a mascat de carnaval, ca să le învețe pe femei trei virtuți sublime : să tacă, să dea și să nu ia.

DON FELIX : Nu, dragă Tristan. Cred că nu poate fi alta decît femeia pe care am salvat-o și care, plină de recunoștință, a vrut să-și plătească datoria.

TRISTAN: îngrozită și zbuciumată cum era, de unde putea să afle în ce loc te poate găsi și cum te cheamă ? Cum avea să nimerească ușa la care a bătut ?

DON FELIX : De unde să știu eu ?

TRISTAN : Da' eu ? De ce să ne batem capul însă ? Lasă...

DON FELIX : Ce?

TRISTAN : Lasă lucrurile în voia lor. Orice s-ar întîmplă. Om trăi și om vedea.

DON FELIX : Strînge bine toate astea, să nu le vadă nimeni din casă.

TRISTAN : Eu însă cu ce mă aleg din atîtea bunătăți ?

DON FELIX : Tu ?

TRISTAN : Ei na, asta-i bună ! Admir sîngele rece cu care mă întrebî. Nu mi-am pierdut și eu calul ? N-am primit și eu un bilețel ?

DON FELIX : Te-ai uitat să vezi ce scrie în el ?

TRISTAN : N-am decît să-l citesc. Și o să-i pricep eu înțelesul. (Citește.) „Dacă vezi darurile pe care le-a primit stăpînul tău și nu-ți stăpînești gura, pregătește-ți spinarea de chelfăneală".

DON FELIX : Ai și tu, prin urmare, porția ta.

TRISTAN : Ce face ? Mască afurisită! Dacă-ți mai calcă picioarele pe aici, ți-arăt eu ție !

(Se aude zgomot de instrumente muzicale în culise.)

DON FELIX : Ia ! Mi se pare că aud muzică iar.

TRISTAN : Am zis eu doar că sîntem într-o pădure fermecată.

SCENA A VI-A

Aceiași; muzicanți în culise; apoi Flora.

MUZICANȚII (din culise) :

„Dac-o ajunge a mea nebunie

Cîndva la-al locuinței tale prag,

Oricînd de ea, te rog, milă să-ți fie,

Uitînd c-am săvîrșit-o de-al tău drag."

DON FELIX : îmi plac cuvintele. Sînt frumoase.

TRISTAN : Mai frumoase ca acelea din scrisoare.

DON FELIX : De ce n-ai strîns lucrurile de pe tavă, cum ți-am spus ? Vezi că vine cineva.

TRISTAN : Cine n-a primit nimic, n-are de strîns nimic.

(Intră Flora.)

FLORA (aparte): Stăpîna mea l-a văzut ieșind pe tatăl și nerăbdătoare să știe ce se petrece, m-a trimis în iscoadă în tabăra inamicului, ca să aflu cu ce bănuiele a rămas după vizita mea. Să caut acum un pretext.Mă retrag însă. Văd că nu e singur.

(Vrea să plece.)

DON FELIX : Oprește-o, Tristan.

TRISTAN : Cum ! Ai și plecat ? Abia ai intrat doar...

FLORA : Credeam că ați ieșit cu stăpînul meu.Venisem să deretic. De vreme ce sînteți tot aici, e firesc să mă retrag.

TRISTAN : Bine, bine, să te retragi, dar nu cu zorul cel mare.

FLORA : Să știe stăpîna mea că am intrat aici și n-am găsit camera goală, mi-ar face felul..

DON FELIX : Așa de rea e stăpîna ta ?

FLORA : Anajarte, pe lingă ea, era Maica Domnului din Loretto⁵ ,

DON FELIX : Poate greșesc, dar profit de ocazie să-ți pun o întrebare. Spune-mi, te rog, ce face ea ?

FLORA : Auziți ce spune muzica ? Ea vă poate lămuri mai bine decît răspunsul meu.

(Se aude iar muzică în culise.)

DON FELIX : Și ce-mi poate spune muzica asta ?

FLORA : Vă spune că stăpîna mea își face toaleta.

TRISTAN : Cu alte cuvinte, muzica și toaleta sînt același lucru, nu-i așa ? ⁶

DON FELIX : O ! Dacă aș avea norocul s-o pot vedea dintr-un colț ferit !

⁵ Localitate în Italia, unde se află o căsuță în care legenda spune că ar fi trăit Maica Domnului.

⁶ în textul original e aci un calambur al verbului spaniol tocar, care înseamnă „a cînta dintr-un instrument" Și „a se găti", de unde și cuvîntul tocador, iatac, cabinet de toaletă. Astfel de jocuri de cuvinte sînt frecvente în comediile lui Calderon, ca și în cele ale lui Lope de Vega.

FLORA : Când se îmbracă ? Se poate să vă gândiți la una ca asta ? Nu știți că o femeie frumoasă se gătește într-un loc retras, unde nimeni n-are voie s-o vadă ? De unde-a apărut însă aici tava asta, pe care aveți lucruri atît de minunate ? Știu bine că nu-s ale noastre. Așa de repede ați început să primiți cadouri ? Am să-i spun și stăpînei mele, ca să știe ce are de făcut.

DON FELIX : Nu-i spune, te rog, nimic. Eu singur nu știu cine mi le-a trimis.

FLORA : Și chiar dacă ați ști, ce i-ar păsa ei ?

DON FELIX : Ei da, ai dreptate.

FLORA : Nici nu bănuți măcar din partea cui v-au venit ?

TRISTAN : Ce mai ! Din partea unei intrigante.

FLORA : Pușchea pe limbă-ți !

TRISTAN : A unei femei viclene care tace, îți dă ceva și nu primește în schimb nimic.

FLORA : Așa de neroadă o fi ? Dar pe unde a intrat, mă rog ?

TRISTAN : Pe ușa care dă în strada cealaltă.

FLORA : Atunci știa bine rostul casei. Și nu știți cine era ?

DON FELIX : Nu.

FLORA : Mare comedie ! Și n-aveți chiar nici o bănuială ?

DON FELIX : Ba aș avea una. O fi poate femeia pe care-am apărut-o.

TRISTAN : Dacă o veni iar, n-avea grijă că-ți spun eu cine e și ce hram poartă.

FLORA : Ce ! Ți-e necaz pe ea ?

TRISTAN : Ba nu mi-o fi, după ce mă amenință cu o păruială zdravănă !

DON FELIX : Nu te potrivești la palavrele unui zevzec. Spune-mi, te rog, Flora, cum aș face s-o pot vedea pe stăpîna ta ?

FLORA : De ! V-aș putea șopti la ureche că, de v-ați plimba nițel prin grădină, așa ca din întâmplare, ați zări undeva niște zăbrele în fața cărora se află o tufă de iasomie, și poate ați avea norocul s-o vedeți. Tare însă n-am curajul să vă spun așa ceva.

TRISTAN : Da, da, fetițo. Prostia asta să n-o faci.

DON FELIX.: Mie mi-ajunge ce mi-ai dat să înțeleg și-ți mulțumesc din toată inima. Primește din partea mea acest inel și iartă-mă că nu-ți pot oferi deocamdată ceva mai bun. Îți mulțumesc, Flora.

FLORA (aparte): Nu mai sînt eu proastă de data ăsta să-l refuz. (ia inelul ; apoi tare.) N-aveți pentru ce, domnule.

TRISTAN : N-o fi avînd, dar ca să fie de ce...

FLORA : Ca să te convingi și dumneata că nu-s toate femeile proaste. (Se aude în culise muzică de instrumente și un cîntec lin.) Auziți ce cîntec dulce, ? Călăuziți-vă după el și veți ajunge unde trebuie.

DON FELIX : Mă aștepti aici, Tristan. (Aparte.) Amorule, dacă ești orb, nu mă poți călăuzi. Scoate-ți legătura de la ochi. (Iese.)

SCENA A VII-A

Tristan și Flora ; apoi d o n a Serafina.

TRISTAN : Dacă voi spune ceva, o să mă-nțelegi, regina mea ?

FLORA : Așa și așa.

TRISTAN : Atunci am să vorbesc așa și așa. Ascultă ici la mine. Un ofițer muștruluia într-o zi niște recruți...

FLORA : A ! Vrei să-mi spui o poveste ? Mai încet, te rog. Vezi să nu te pomenești cu Doamne-ajută...

TRISTAN : Mă rog.... Atunci ofițerul i-a spus unui ajutor al lui să pună cîte un ochi celor bătrîni și betegi, ca să nu înroleze oameni cu metehne. Un chior se prezintă și zice : „Pune-mi și mie un ochi”. Cum l-a auzit, un olog din spatele lui strigă : „Dacă-i pui chiorului un ochi, pune-mi și mie un picior”. Ei bine, Flora. Dacă tu dai un ochi de văzut dragostei oarbe a stăpînului meu, uită-te să vezi de care picior șchiopătează dragostea mea și dă-i un picior, ca să poată merge bine. FLORA : Ascultă și dumneata acum. Un om din Vizcaya făcea slujbă la un preot, iar măcelarului din sat îi zicea David.

TRISTAN (aparte): Deșteaptă fată! Vrea să fim chit.

FLORA : într-o duminică, înainte de a se duce la biserică, preotul îi spune slugii să cumpere de la măcelar o fleică pe datorie. Cînd a venit omul cu răspunsul, preotul se și urcase în amvon să-și țină predica. După ce a vorbit de prorocul cutare și cutare, el a pus întrebarea să-l audă credincioșii de jos : „Ce zice David ?” Sluga atunci, rămasă în pragul ușii, îi răspunde nici una, nici două : „David, părinte ? David zice și se jură pe toți Dumnezeii că fără parale nu dă nici un dram de carne.” Ai priceput lecția ? Să ți-o spun eu. Cine nu plătește, nu mănîncă. Cine nu dă, nici nu poate merge, nici nu poate vedea.

TRISTAN : într-o zi, o vrăjitoare a fost expusă la vedere în public, cu tichia de hîrtie pe cap. Cînd a venit vremea să i se dea drumul să plece acasă, i s-a pus la socoteală : atîta pentru tichie, atîta pentru scrobitul ei, atîta pentru vopsitul hîrtiei și atîta ca să fie cusută în formă de tichie. Vrăjitoarea atunci, văzînd că tichia de ocară trebuia s-o coste așa de scump, a zis așa celor însărcinați cu pedepsirea ei : „Lăsați, vă rog, tichia la mine, ca s-o am la îndemîină și rîndul viitor. Vremurile sînt grele și o vădană săracă nu poate cheltui mereu atîția bani, ca să poarte de ocară lumii o astfel de tichie.” Ce rezultă, FLORA, din povestea asta a mea ? Fie că înțelegi, fie că nu înțelegi, dă-mi voie să-ți spun acum și eu ce lecție trebuie să desprinzi din ea. Dacă vremurile sînt prea grele pentru o vrăjitoare să plătească de două ori cheltuielile unei tichii, atunci și inelul pe care l-ai căpătat poate răsplăti ce faci tu în schimb pentru stăpînul meu și pentru mine.

FLORA : Un bărbat s-a certat cu nevasta lui și i-a spart capul. Biata femeie, văzînd cît de mult o costă vindecarea, și-a zis foarte mulțumită : „Capul o dată hai să zic că mi l-a spart; de două ori însă n-o să mi-l spargă.” După ce s-a vindecat, bărbatul ei s-a socotit cu bărbierul și cu spițerul, și a plătit de două ori mai mult decît i-au cerut ei. Femeia atunci l-a prevenit : „Măi bărbate, ia seama că te înșeli”. „Nu mă înșel de loc, dragă nevastă”, i-a răspuns el. „Jumătate din banii pe care i-am plătit pentru tămăduirea rănii tale îi socotesc pentru prima spargere de cap ; iar a doua jumătate pentru cea următoare.” Asta, domnule Tristan, se cheamă prevedere de om chibzuit și cuminte.

TRISTAN : O femeie creștea o pitică...

DONA SERAFINA (din culise) Flora !...

FLORA : Stai puțin. Mă cheamă stăpîna...

TRISTAN : Ei, da' cum rămîne...

FLORA : Păi, am rămas la femeia care creștea o pitică.

TRISTAN : Mergi sănătoasă, draga mea, și la revedere pînă ce i-or ieși dinții piticei din povestea mea. (Ies amîndoi.)

SCENA A VIII-A

Apartamentul donei Serafina. Dona Serafina intră pe o ușă și don Felix pe alta; apoi Flora.

DONA SERAFINA : Flora...

FLORA (intrînd): Da, doamnă...

DONA SERAFINA : Vezi că umblă, mi se pare, cineva pe la zăbrele.

(Intră don Felix.)

DON FELIX : Cineva care își mărturisește greșeala, nu ca s-o tăgăduiască, de vreme ce e prins asupra faptului, ci pentru motivul că greșeala îi face cinste, deși scuza asta nu-l poate apăra de pedeapsă. DONA SERAFINA : Asta înseamnă că faceți două greșeli cu una singură. În astfel de cazuri mărturisirea e mai rea decît fapta în sine.

DON FELIX : Cînd greșeala e atît de nobilă, încît se poate chema un omagiu adus ființei ofensate, tăgăduirea ei ar da dovadă mai mult de teamă decît de părere de rău.

DONA SERAFINA : Ofensa rămîne ofensă, oricît ar fi de delicată. Cine o comite, pentru a se făli cu ea, nu poate fi decît osîndit,

DON FELIX : Mă declar învins, nu că mi-ar lipsi motive de desvinovățire, ci ca să vă las onoarea victoriei.

DONA SERAFINA : Vreți să vă fiu recunoscătoare pentru un spirit reușit și să schimb în blîndețe asprimea cu care trebuie să mă port.

DON FELIX : Deoarece toate se întorc împotriva mea, aflați că numai întîmplarea a făcut, să intru în grădina voastră. Glasul frumoaselor ei sirene m-a atras pînă aici. Dacă nu ajunge nici scuza asta, de vină sînt cuvintele lor.

DONA SERAFINA : Care anume ?

DON FELIX : Iată că vi le repet :

„Dac-o ajunge a mea nebunie

Cîndva la-al locuinței tale prag,

Oricînd de ea, te rog, milă să-ți fie,

Uitînd c-am săvîrșit-o de-al tău drag."

DONA SERAFINA : Și credeți că tîlcul lor vă poate scuza îndrăzneala ?

DON FELIX : Tîlcul e mai presus de orice îndoială⁷ . (Iese.)

SCENA A IX-A

Do n a Serafina și Flora

DONA SERAFINA : Ascultă, Flora... Dacă nu răspund în vreun fel vorbelor jignitoare ale acestui tînăr, înseamnă că-mi lipsește mîn-dria și că nu m-am purtat cum s-ar fi convenit... (Aparte.) Nenorocită ce sînt! Glasul mințe, dacă vreau să mă socotesc ofensată ; mințea, dacă gîndește astfel., (Tare.) Ce chin ! Ce necaz ! (Aparte.) o, Doamne ! Cit de greu îi vine cuiva să se supere, atunci cînd nu se supără din pornirea inimii.

DONA ! Dacă socotești, doamnă, că trebuie să-i fii recunoscătoare lui don Cesar, de ce . te arăți atunci atît de supărată de dragostea lui?

DONA SERAFINA ; Află, draga mea, că în sufletul meu dragostea credincioasă se luptă cu ura înverșunată, făcîndu-mă să joc în comedia pe care el o regizează, un rol plăcut și în același timp unul sever. Don Cesar mi-a făcut un serviciu, fără să știe cui i l-a făcut, și va fi pentru asta .răsplătit, fără să-și dea seama din partea cui vine recunoștința. Deoarece voi fi însă în același timp cu și fără mască, o să

⁷în original, *don* Felix justifică acest tîlc prin cîteva jocuri de cuvinte intraductibile.

mă vezi împărțindu-mi viața în două și transformându-mă în așa fel, încât mă voi arăta supărată fără mască, iar mascată voi părea recunoscătoare.

FLORA : Minunat. Spune-mi însă un lucru. Îndepărtându-l cu purtarea dumitale severă, nu vei fi geloasă pe dumneata însăși atunci când îl vei trata cu bunăvoință, făcându-l să iubească pe aceea pe care el nu știe că ești chiar dumneata ?

DONA SERAFINA : Asta voi rezolva-o cu ajutorul travestirilor mele, căci atunci spiritul va stârni gelozia frumuseții. Dacă don Cesar va ști cine sînt, victoria va fi a ochilor. Dacă nu va ști cine sînt, urechile vor fi trofeiele spiritului. Din asta trag concluzia că nu voi regreta niciodată de voi fi părăsită pentru mine însămi.

FLORA : O maimuță cu niște prietene ale ei...

DONA SERAFINA : Te rog, te rog... Slăbește-mă ca poveștile tale. Și cum lucrurile urmează și se petrecă astfel, azi după prînz, Flora, îmbrăcată spaniolește, ca să fiu mai greu de recunoscut, vreau să mă duc... Dar cine o fi venind ?

FLORA : E Celio, doamnă.

DONA SERAFINA : Ce să fac atunci ? Sînt supusă greșelilor doar și-mi dau seama că aș greși dînd cărțile pe față.

FLORA : Prefă-te.

DONA SERAFINA : Nu cred să pot reuși.
(Intră don Lisardo.)

SCENA A X-A

Aceleași și don Lisardo.

DONA SERAFINA : Pe cine căutați ? (Aparte.) Mă tem că privirea mea va trăda neliniștea pe care glasul meu încearcă s-o ascundă.

DON LISARDO (aparte): E destul s-o văd, ca să-mi piară curajul. Văd însă că se ferește, făcînd pe neștiutoarea. Voi încerca să mă prefac. (Tare.) Am venit să-l văd pe oaspetele vostru. (Aparte.) Pe dușmanul meu de moarte ! (Tare.) M-a trimis prințul să văd ce face.

DONA SERAFINA : Nu stă aici. Stă dincolo. (Vrea să iasă.)

DON LISARDO : Norocul meu dacă am greșit locul. De ce vă retrageți însă ? Vedeți bine că nu pe domnia-voastră vă caut, așa că sînteți la adăpost de nebunia mea.

DONA SERAFINA : Știu eu foarte bine că n-am de ce mă teme, dacă știu pe cine căutați.

DON LISARDO : Nu vă înțeleg.

DONA SERAFINA : Nici eu pe dumneavoastră. Dacă însă, ca să mă liniștiți, declarați că nu pe mine mă căutați, ci pe altcineva, atunci nu-i așa de greu de înțeles.

DON LISARDO : Cu ce asprime mă tratați ! Deși vă purtați însă totdeauna așa cu mine, fiți sigură că n-am să mă răzbun niciodată pe cruzimea voastră.

DONA SERAFINA : Ce vreți să spuneți ?

DON LISARDO : Vreau să spun că...

DONA SERAFINA : Terminați, vă rog...

DON LISARDO : Vreau să spun că voi singură o să mă răzbunați într-o zi.

DONA SERAFINA : Asta chiar că n-o înțeleg de loc. Spre norocul vostru, de altfel, căci dacă aș înțelege... Dar ce copilărie ! În sfîrșit... De vreme ce nu mă căutați pe mine, sînt liniștită și vă las cu bine. Fără don Cesar, pe care îl căutați,

nici eu, nici dumneavoastră, nu ne simțim în apele noastre. Răzbunarea mea va fi disprețul pe care îl vedeți pe mine. (Iese.)

DON LISARDO : Ah, Flora ! Pînă cînd va dura cruzimea Serafinei ?

FLORA : Nu vă e rușine, viclean și trădător ce sînteți ?! Mai aveți îndrăzneala să vorbiți cu mine ?

DON LISARDO : Și tu ești furioasă pe mine ?

FLORA : Ați vrut s-o răpiți pe stăpîna mea și pe mine să mă lăsați pe stradă, ca pe cea mai ticăloasă roabă ? Măcar din politețe să fi spus că mă luați și pe mine. (Iese.)

SCENA A XI-A

Don Lisardo singur.

DON LISARDO: Va să zică, nici unul din noi amîndoi nu se simte bine fără Cesar, și Serafina se va răzbuna cu disprețul ei. Degeaba își ascunde ea gîndurile cu astfel de cuvinte cu două înțelesuri. Eu știu ce este în inima ei. Dumnezeu să mă ierte, dar aproape că m-a acuzat de lașitate în fața lui Cesar, dușmanul meu. E bine să mai chibzuiesc atunci puțin. Ca să-mi pot duce la capăt răzbunarea, fără a trezi bănuieli, mi-am renegat numele și patria. Dacă am curajul să-l ucid acum, toată lumea va ști ce s-a întîmplat, căci dacă aș tăgădui, ar însemna să renunț la răzbunarea mea. Va afla deci și Serafina, iar îndoiala ei se va preface în evidență. Ea asta n-o poate spune din întîmplare de pe acum. Cel mai cuminte lucru ar fi să-mi schimb planul. Trebuie să fiu prudent și să procedez cu mult tact. Iată-l însă pe Cesar. (Intră don Felix.)

SCENA A XII-A

Don Lisardo și don Felix.

DON FELIX : Ce dorești, cavalerie ?

DON LISARDO (aparte): Ce rău își maschează dușmănia ! (Tare.) M-a trimis prințul să te întreb cum ai petrecut noaptea.

DON FELIX : Tot respectul meu pentru alteța-sa. Îi voi da răspunsul personal și-i voi mulțumi pentru onoarea pe care mi-o face.

DON LISARDO : În cazul ăsta, pot pleca. Cu bine.

DON FELIX : Cu bine.

DON LISARDO (aparte) : Hotărîrea mea e luată. Va să zică, asta e camera lui? Bine. Știu ce am de făcut. (Iese.)

DON FELIX : Ciudat fel de a vizita lumea ! (Intră Tristan.)

SCENA A XIII-A

Don Felix, Tristan ; apoi don Cesar.

TRISTAN : Stăpîne ! Stăpîne !

DON FELIX : Ei ! Ce s-a întîmplat ? Ce noutate ?

TRISTAN : O noutate așa de mare, că abia îți vine să-i dai crezare. Am lăsat-o la ușă, ca să văd întîi dacă ești aici.

DON FELIX : Și ce-ai lăsat la ușă ?

TRISTAN : Surpriza. Închipuie-ți : a venit don Cesar !

DON FELIX : Cesar la Milano ? Ce o mai fi și asta ?

TRISTAN : Nu știu. Vino să te convingi că el e. Am venit într-un suflet să-ți aduc vestea.

DON FELIX : Te cred, dar îți mărturisesc că sînt surprins.

TRISTAN : Bine ne mai merge ! O fi aflat cit ești de răsfățat cu numele lui și a venit să-și primească partea.

DON FELIX : Nu l-a oprit nimeni să intre la mine ? Nici Flora, nici altcineva ? (intră don Cesar.)

DON CESAR : Dă-mi voie să te îmbrățișez, Felix.

(îl îmbrățișează pe don Felix.)

DON FELIX : Ce-i cu tine la Milano, dragul meu ?

A aflat ducele cumva că am plecat eu în locul tău și ți-a dat ordin să pornești la drum ?

DON CESAR : Nu. Ferească Dumnezeu !

DON FELIX : Ce s-a întîmplat atunci ?

DON CESAR : Sîntem singuri aici ?

DON FELIX : Singuri. (Către Tristan.) Tu stai de pază la ușă, să nu audă nimeni ce vorbim. TRISTAN : Adică nici eu ?

DON FELIX : Tu o să afli pe urmă.

(Tristan iese)

SCENA A XIV-A

Don Felix și don Cesar.

DON FELIX : Spune-mi, te rog. Ce s-a întîmplat ?

DON CESAR : Cea mai crudă, mai haină, mai perfidă și mai sălbatică trădare pe care o poate concepe ura unei femei. Nu din recunoștință pentru gingășia dragostei mele, nici de mila lacrimilor și a suferințelor mele m-a chemat Violante, dragă Felix, în grădinile ei. M-a chemat orbită de ura ei neîmpăcată și răzbunătoare, cu gîndul să mă ucidă. A recurs la acest vicleșug ca șarpele care-și ascunde veninul printre flori. Noaptea în care ai pornit la drum s-a scurs în credința tuturor că cu plecasem din Parma. A doua zi nimeni nu mai credea că eram acolo. În noaptea următoare, speranța amăgită de iluzie nici nu bănuia ce primejdie o aștepta. Printr-o spioană pe care o pusesem să stea la pîndă toată ziua pe strada Violantei, am aflat că tatăl ei plecase, încredințat de lipsa mea. Se înserase de mult și întunericul mi se părea mai frumos ca soarele. O ! Cît de orbit e omul îndrăgostit, ca să creadă că întunericul e frumos ! M-ara strecurat în grădina iubitei și am dat semnalul convenit. Am văzut atunci că cineva deschide o ușă secretă. Ușa trădării ! Nu știu cine, cînd și unde a dat inimii darul tainic al presimțirii ; dar, ajungînd în pragul acelei uși, am simțit că parcă-mi șoptește cineva nevăzut cuvinte care mi-au luat tot curajul. M-am luptat cu presimțirile în cugetul meu și le-am nesocotit, stînd în cumpănă între curaj și teamă. A fost un îndemn la prudență, căruia îi datoresc viața. Fără el aș fi fost pierdut și nu mi-aș fi dat seama că glasul șovăitor care mă chema să intru nu era al cameristei, pe care mă așteptam să-l aud. M-am acoperit atunci la față cu o pavăză mică și am întrebat : „Cine e ?” Citind bănuiala din glasul meu, mi-a răspuns imediat un foc de pistol. Dumnezeu m-a apărat pesemne, căci altfel glonțul tras foarte de aproape, mai mult ca _ sigur că n-ar fi dat greș. Așa a fost să /fie. A atins doar pavăza și a trecut mai departe. În aceiași clipă însă, p ceată

de nemernici s-au năpustit asupra mea înarmați, să-mi facă de petrecanie. M-am apărat cum am putut și m-am retras pînă la o cotitură, unde drumul se îngusta. Auzind pocnitură de pistol și zarvă de luptă, tot cartierul s-a alarmat, așa că, .atît eu, cit și cei care mă urmăreau ne-am adăpostit care unde am nimerit. Ei, ca să nu fie cunoscuți, iar eu ca să-mi fac rost de cai și să plec din Parma imediat. O să zici poate că ce zor aveam să plec așa" de repede ? Ascultă, dragul meu. Lăsînd la o parte trădarea perfidă a unei ființe ingrate și ispititoare, care înțelege să se răzbune cu ademeniri, îți spun, ca să știi și tu, ce motiv m-a îndemnat să plec fără nici o zăbavă. Nu încape nici o îndoială că ticăloșii știu pe cine au atacat. Ei însă vor susține că n-au știut cine era, ca să nu afle lumea de răzbunarea lor, care a dat greș. Cît despre mine, am vrut să desmint aventura față de ceilalți. Totodată am dorit să întăresc cu lipsa mea convingerea ducelui că n-am nici un amestec în toată afacerea asta. Dacă nu pot să-i înșel pe ticăloșii ăia, e însă neapărată nevoie să-l fac să creadă pe duce, ca și pe toți ceilalți, că sînt străin de aventura din grădina lui Aurelio, prin dovezile pe care le-aș aduce de la Milano. Chiar dacă s-ar bănuî cîtuși de puțin că am fost la Parma în acea noapte, nimeni n-ar avea deplină siguranță că nu plecasem încă. De aceea m-am grăbit să te ajung înainte de îndeplinirea misiunii cu care te trimisese din partea ducelui. Cînd e vorba să-ți salvezi onoarea, alergi mai repede decît la drum obișnuit. Am aflat însă la palat că tu ți-ai și făcut datoria. Mi s-a spus unde ești găzduit și am venit să-ți povestesc toată întîmplarea. Să ne sfătuim acuma cum putem repara răul, căci de împiedicat n-avem nici o putere să-l mai împiedicăm.

DON FELIX : Te-am ascultat, dragul meu, cu toată atenția și sînt foarte uimit că o femeie a fost capabilă de o trădare atît de haină, atrăgîndu-și amantul cu momeli, ca să-l sugrume apoi fără pic de cruțare. Să lăsăm însă la o parte acum perfidia ei. Se zice doar că femeia frumoasă e o scorpie altoită pe altă scorpie. Iar eu sînt de părere că ai făcut bine venind imediat la Milano. Absența ta va dezminți măcar în parte amestecul tău în trista aventură pe care mi-ai istorisit-o, dacă nu-l va putea dezminți chiar pe deplin. Partea proastă este că, în urma altei aventuri nu mai puțin ciudate, dar mai fericite, care s-a petrecut aici, am avut prilejul să-l văd pe prinț și să-i predau scrisoarea. Afară de asta, sîntem nevoiți să rămînem de carnaval la Milano, căci prințul ne reține aici, pe tine sub numele de don Felix, iar pe mine sub cel de don Cesar, pînă ce vom pleca împreună înapoi. Prietenia care ne leagă a fost un motiv destul de firesc să mă însoțești la drum. Odată întorși la Parma, cine va fi în stare să descurce ițele, adică să spună dacă cel care a predat scrisoarea a fost Cesar sau Felix ?

DON CESAR : Foarte bine. După atîtea neazuri pricinuite de ingrata pe care n-o pot urî, pot avea în sfîrșit cîteva clipe de răgaz să mă ocup și de alte lucruri. După socotelile mele, tu ai sosit la Milano aseară, nu-i așa ? Mă întreb atunci două lucruri. Cum se face că l-ai și văzut pe prinț și prin ce împrejurare ai ajuns să fii găzduit chiar în casa șefului poliției din acest oraș ?

DON FELIX : Trebuie să-ți povestesc amănunțit toată întîmplarea. Te rog să mă ascuți și o să vezi că nu-i mai puțin ciudată decît a ta. Cum am sosit aici, am și dat de neazuri. Nici n-am apucat să trimit caii înapoi și...

(Intră Tristan.)

SCENA A XV-A

Aceiași și Tristan ; apoi don Lidoro.

TRISTAN : Vine don Lidoro.

DON FELIX (cătrec don Cesar): Restul ți-l spun mai tîrziu. (Intră don Lidoro.)

DON LIDORO : Ei, Tristan. Ți-am găsit bagajele la hanul „Steaua”. Du-te și ți le ia. Te prezinți pur și simplu și-ți vor fi predate.

TRISTAN : De dus, firește că mă duc să le iau, căci ele sînt doar toată averea mea. Aici nimeni n-are milă de mine. (Iese.)

SCENA A XVI-A

Don Felix, don Cesar, don Lidoro.

DON LIDORO (către don Felix): Iartă-mă, don Cesar, că m-am întors așa de tîrziu. Am fost chemat de guvernator într-o chestiune gravă de onoare și n-am putut veni mai de vreme. Ba, după toate, am fost obligat să cutreier tot orașul în căutarea unui individ care umblă fugar. Aș da nu știu ce să pun mîna pe el. Nu-i cunosc însă decît numele..

DON FELIX (către don Cesar): Trebuie să mă duc acuma la prinț. Poți merge și tu cu mine pînă la palat. Haidem !

DON LIDORO : Cine e cavalerul ?

DON FELIX : Un bun prieten al meu. A sosit azi la Milano cu niște treburi și, aflînd unde sînt găzduit, a venit să mă vadă. Hai, don Felix.

DON LIDORO (aparte): Ce-mi auziră urechile? (Tare.) îl cheamă don Felix ?

DON FELIX : Da.

DON CESAR (către Lidoro): Iertați-mă că nu v-am spus cine sînt, dar așteptam să mă prezinte don Cesar.

DON LIDORO (aparte): Ce bine ar fi să fiu scutit de formalitatea asta ! Trebuie să mă execut însă. (Strîngînd mina lui don Cesar, cu glas tare.) înfățișarea voastră distinsă e dovada faimei de care vă bucurați. Don Felix si mai cum, don Cesar ?

DON FELIX : Don Felix Colona.

DON LIDORO : Don Felix Colona ? !

DON FELIX : De ce vă mirați ?

DON LIDORO : As fi vrut să n-aud bine.

DON CESAR : Vă pare rău că mi-ați auzit numele ?

DON LIDORO : Da, căci aș fi dat orice să vă găsesc după atîta căutare și acuma aș fi bucuros să nu vă fi găsit. DON CESAR : De ce vă sperie așa de mult numele meu ?

DON LIDORO (către don Felix): Nu știu cum să vă lămuresc, don Cesar. Viața și onoarea mea îmi poruncesc să-l arestez pe don Felix și regret că l-am găsit ca musafir al vostru în casa mea.

DON FELIX : Să-l arestați pe don Felix ?

DON LIDORO : Da, chiar pe el.

DON CESAR : Pe mine ? De ce ?

DON LIDORO : Nu trebuie să fiți uimit, căci știți mai bine ca mine de ce. Ați escaladat casa ținui gentilom din Parma, ați ucis un bătrîn servitor și ați răpit-o pe frumoasa lui fiică. Ducele de Parma l-a înștiințat pe guvernatorul Milanului, dîndu-i toate amănuntele acestei tragedii amoroase și ale crimei pe care ați săvîrșit-o. Totodată i-a cerut să ia măsuri că să fiți arestat imediat, la sosirea voastră aici, împreună cu tînăra pe care ați răpit-o. Tatăl ei se numește Aurelio, iar numele fetei e Violante. Astfel stînd lucrurile, vă dați seama amîndoi ce-mi dictează datoria să fac. Sînt nevoit să vă arestez, don Felix, chiar aici, unde v-am găsit în tovărășia bunului vostru prieten.

DON CESAR (aparte): La grea încercare mă văd pus. Cel urmărit nu-s eu. E Felix.

DON FELIX (aparte): Mă urmărește pe mine, iar nu pe Cesar. Cum ! Eu sînt adoratorul Violantei ?

DON CESAR (aparte) : Au scornit minciuni ca să mă distrugă și mă acuză că am răpit-o pe Violante.

DON FELIX (aparte): Nu sînt eu cel îndrăgostit și totuși eu sînt acuzat.

DON LIDORO : Ce tot spuneți amîndoi ?

DON CESAR : Spun că n-am răpit nici o tîină și n-am escaladat nici o casă. Ați fost rău informat.

DON LIDORO : Aș fi foarte bucuros să se constate că nu sînteți voi persoana urmărită. Eu însă îmi fac datoria și vă rețin aici, fără să fiți expus la nici o primejdie. Considerați-vă deci prizonier.

DON FELIX : Totuși, vă rog să aveți în vedere că poate fi vorba de o confuzie.

Desigur că don Felix a fost prezentat din greșală ca agresor în aventura în care e implicat.

DON CESAR : Poate că e vorba chiar și de altcineva.

DON LIDORO (către don Cesar): E adevărat că vă numiți don Felix Colona ?

DON CESAR : Nu tăgăduiesc.

DON LIDORO : Mai e cineva la Parma care se cheamă la fel ?

DON CESAR : Nu.

DON LIDORO : Atunci ordinul de urmărire vă privește pe voi. Deoarece însă ați avut norocul să vă refugiați la don Cesar, să facem în așa fel ca fiecare să-și păstreze rolul cu demnitate înainte de a proceda mai departe. Eu nu mă sperii de nimic și vă rog să aveți în vedere că, deși sînt în slujba pe care o am, am fost și sînt și eu un gentilom. Dacă n-aș avea slujba asta, mi-aș pune spada în slujba dumneavoastră, căci știu cît e de nobilă orice greșală izvorîtă dintr-o dragoste prigonită de soartă. Vreau s-o văd numaidecît și pe tîinara răpită, așa că vă rog să-mi spuneți unde se află. Voi aduce-o și pe dînsa în casa mea. Ca să vă scutesc de orice necazuri, mă voi însărcina să-i apăr onoarea și reputația.

DON CESAR : In nimeni nu pot avea, domnule, mai multă încredere ca în persoana voastră. Dacă aș ști ce mă întrebați, fiți sigur că nu v-aș ascunde nimic. Vă repet însă că ați fost său informat și că eu n-am nici un amestec în aventura la care vă referiți.

DON LIDORO : Dacă sînteți urmărit din greșală, voi lua altă hotărîre, de vreme ce v-am oferit sprijinul meu, pe care încă mai sper să vi-l pot da. Nici nu vă arestez, nici nu vă las liber. Asta înseamnă însă că sînteți amîndoi în situația penibilă de a trebui să rămîneți aici în așteptare. (Către don Felix.) Don Felix nu e arestat, însă răspundeți de el. (Aparte.) Voi răspîndi zvonul că el se află în casa mea și voi rîndui cîtiva spioni pe urma femeii dispărute. În cursul zilei sper că va fi descoperită. (Iese.)

SCENA A XVII-A

Don Felix și don Cesar.

DON CESAR : Îți dai seama, Felix, în ce situație ne găsim ?

DON FELIX : Bine ar fi să nu-mi dau seama de ea !

DON CESAR : Că am escaladat casa lui don Aurelio și a Violantei, o fi poate o aparență de adevăr. Că sînt însă don Felix și că am răpit-o pe Violante, asta n-o pot înțelege.

DON FELIX : După cum nu înțeleg nici eu că omul care m-a primit în casa lui cu atîta dragoste și atenție, ca pe don Cesar Farnese, te arestează pe tine ca fiind Felix Colona.

DON CESAR : Cum ? Ospitalitatea de care te bucuri în casa asta mi se cuvine, de fapt, mie ?

DON FELIX : Firește că da. Lidoro mă socoate don Cesar.

DON CESAR : Și pe mine vrea să mă aresteze crezându-mă don Felix.

DON FELIX : Ți-aș spune mai multe, dar mai bine să trecem în camera de alături. Îi voi da eu de capăt azi. Nu cred însă că mintea mea va putea născoci un mijloc să ieșim din încurcătură. Tu ești arestat cu numele meu, iar eu onorat cu al tău.

DON CESAR : Sînt uimit și de una, și de alta. Tu la ce soluție te gîndești ?

DON FELIX : în primul rînd, mă gîndesc la un singur lucru : că un nume e cu folos și celălalt cu ponos.

SCENA A XVIII-A

În curtea unui han. Dona Violante și Nise, în haine de drum.

DONA VIOLANTE : Unde s-a dus Fabio ?

NISE : Colindă toate hanurile să-l caute pe don Cesar

DONA VIOLANTE : Vai ! Nefericita de mine ! Cînd se vor sfîrși necazurile mele ? Am ajuns la disperare. Cine ar fi putut crede că voi ajunge să mă zbat în umbrele morții, nenorocită, ca nimeni alta și cu onoarea pătată ? Toți cred însă acest lucru, ca să n-am nici măcar mîngîierea că unul singur refuză să-l creadă. Ah, Nise ! De ce am ascultat de glasul inimii și am lăsat ura pe care o aveam să se prefacă în dragoste pătimasă ? De ce l-am chemat pe Cesar în grădina casei mele ? De ce mi-a trimis vorbă că vine ? Și dacă soarta a vrut ca tatăl meu să pună mîna pe răspunsul lui, de ce i-a fost milă de mine și nu m-a ucis pe loc ? De ce a trebuit să vină acea noapte fatală în care m-a ținut închisă, prefăcîndu-se că pleacă la țară, ca să-l aștepte pe Cesar ? De ce a trebuit să se stîrneasă încăierarea aceea și de ce Fabio, înduișat de soarta mea, mi-a spart ușa temniței, ca să mă scape de mînia unui părinte indignat ? De ce, găsind ușa deschisă, am ieșit pe ea să-l caut pe Cesar și să-l rog să-mi apere viața ? Și dacă nu l-am putut găsi, de ce a venit cineva să-mi spună că a plecat la Milano ? De ce oare, fugind pe urmele lui, am venit să-mi caut azil în hanul acesta cu numele de „Steaua”, care de azi înainte va fi funest pentru toți, căci numele lui e steaua mea de piază rea ?

NISE : Cui povestești, stăpîna, toate aceste jelanii?

DONA VIOLANTE : Mie mi le povestesc, Nise. Lasă-mă, te rog, singură. Vreau să plîng ca să-mi potolesc cu lacrimi durerea.

(Intră Tristan cu două valize în mînă.)

SCENA A XIX-A

Don a Violante, Nise și Tristan.

TRISTAN : Mulțumescu-ți, ție, Doamne, că mi-ai ajutat să pun mîna pe valiza cu lucrurile mele ! Nu-i vorbă că am găsit-o și pe a stăpînului meu, dar pentru ea să-ți mulțumească el singur. Acuma la spinare cu ele și pe-aici ți-e drumul, Tristan.

NISE (apare către dona Violante): Îl vezi pe omul acela stăpînă ? Nu-i așa că-i valetul lui don Felix ?

DONA VIOLANTE : Chiar el e. Parcă zăresc un licăr de nădejde în restriștea mea. Îmi pare bine că a venit și don Felix la Milano. E prieten bun cu don Cesar

și voi putea avea vești despre el prin mijlocirea lui. Din dragoste pentru Cesar poate mă va scăpa de necazuri. Cheamă-l încoace, Nise. Adică nu. Stai puțin.

NISE : Ce te oprește ?

DONA VIOLANTE : S-ar putea întâmpla ca don Felix, dacă află că sînt aici, să nu vrea să se ocupe de mine, iar dacă vine să mă vadă, să caute un pretext să nu se amestece în treburile mele. Un prieten, oricît ar fi de devotat, nu se poartă ca un îndrăgostit. N-ar fi chiar exclus ca don Felix să nu vină de loc, ascunzîndu-se de mine.

NISE : Nu știu ce să mai zic. Rău așa, rău așa.

DONA VIOLANTE : Eu sînt de părere să aștept să mă vadă întîi și pe urmă să stau de vorbă cu el.

NISE : Foarte bine atunci. Eu îl voi urmări pe valet. După ce aflăm unde stă cu casa, pornești la treabă.

DONA VIOLANTE : Nu e rea ideea ta. Spune-mi însă : cum o să faci ca vederea ta să nu-i producă o prea mare surpriză ?

NISE : Cea mai simplă travestire e o mantie. Sînt și spanioli aici la han, așa că avem de la cine împrumuta una.

DONA VIOLANTE : Atunci să plecăm. Cine a pierdut tot, nu se mai uită la nimic. (Ies.)

TRISTAN (singur): Aici n-or să rămîină ele. De dus tot trebuie să le duc. Eu nu-s un coate goale, dar acum parcă aș fi hamal. Uf ! Grea mai e valiza stăpînului meu ! Nu că-n ea îs mai mulți bani decît într-a mea, dar se cheamă că una-i a lui Tristan și cealaltă a lui. Oricît de cinstită ar fi o slugă, ce nu-i al Lui totdeauna i se pare că trage mai greu.

SCENA A XX-A

O stradă din Milano.

Nise, voalată, urmărindu-l pe Tristan.

NISE (aparte): Nu vreau să-l pierd o clipă din vedere.

TRISTAN (întoreîndu-se spre ea) : Așa zău, mîn-dra mea ! Te ții scai după mine mereu ? Cum văd eu, nu duc în spinare numai două valize. Mai atîrnă și a treia. Cu ce-ți pot fi de ajutor ? Cu nimic ? Prea bine. (Aparte.) N-o fi oare asta gîsea de azi dimineată ? S-o fi răsgîndit poate, acum că i-am ieșit în cale, și o fi avînd de gînd să ceară inelul refuzat, văzînd că ne-am găsit bagajele.

NISE : Vezi-ți de drum, măi omule.

TRISTAN : Aha ! Ai limbă, va să zică ? Nu ești muta pe care o bănuiam.

NISE (aparte) : Eu îl urmăresc mai departe.

TRISTAN : Ascultă, fetiço. Mă vezi poate că-s străin. Dacă te ispitesc însă banii pe care crezi că-i am în valizele astea, ia-ți nădejdea de la ei. N-ai să găsești o para chioară în ele. Dacă vrei să deschid una, ți-aș putea da o cămașă de-a mea. Ca s-o speli, bineînțeleș, nu de tot. Dacă ai însă alte gînduri cu mine, trimite-mi un bilețel. Vezi casa aia de colo ? Acolo stau eu.

NISE : Îmi pare bine că mi-ai spus. La revedere. (Aparte.) Ai s-o vezi îndată pe stăpîna mea. (Iese.)

TRISTAN (singur) : Acuma știu de ce m-a urmărit. A vrut să știe unde locuiesc. Că doar n-o fi înduioșat-o truda cu care îmi car povara, de m-au trecut toate nădușelile ! (Intră în casă.)

SCENA A XXI-A

Apartamentul lui don Felia.În casa lui don Lidoro.Don Felix și don Cesar, apoi Tristan.

DON CESAR : Ciudate lucruri mi-ai povestit, dragul meu !

DON FELIX : Tot ce ți-am spus s-a întâmplat numai de ieri pînă azi.

DON CESAR : Din toată discuția noastră, totuși, un singur lucru nu putem lămuri. De ce se spune, Felix, că ai răpit-o pe Violante ?

DON FELIX : Taina asta n-o s-o dezlege nici mintea cea mai isteată, după cum nu poate fi dezlegată nici enigma lipsei Violantei, de vreme ce trădarea a fost opera ei. (Intră Tristan și pune valizele jos.) De unde vii, Tristan ?

TRISTAN : Belea curată pe capul meu ! Dacă vezi ce-am pus jos, ce rost mai are întrebarea ? Isprava mea vorbește singură.

(Bate cineva la ușă.)

DON FELIX : Du-te și vezi cine bate la ușă.

TRISTAN : Păi ce-s nebun să deschid ușa ?

DON FELIX : De ce să n-o deschizi ?

TRISTAN: Asta e ușa secretă, prin care dumneata primești cadouri, iar eu ciomege-n spinare.

DON FELIX : Lasă prostiile la o parte. Du-te și vezi cine e.

TRISTAN : Așteaptă o clipă doamnă care n-ai limbă-n gură. (Iese.)

DON CESAR (uitîndu-se pe fereastră) : Sînt două femei îmbrăcate spaniolește și cu vâluri pe față.

DON FELIX : Or fi, probabil, acelea despre care ți-am vorbit.

DON CESAR : Eu trec dincolo, să nu se jeneze cumva. (Iese.)

DON FELIX : Să închid toate ușile care dau spre celelalte încăperi. Nu trebuie să vadă dona

Serafina, și nici Flora sau alte slujitoare că vin la mine femei voalate.

SCENA A XXII-A

Don Felix, apoi dona Serafina cu Flora, voalate, și Tristan.

DONA SERAFINA : Deși am avut astăzi vești despre voi, n-am vrut ca ochii să fie geloși pe urechi. Am trecut din întâmplare pe strada asta și am intrat ca să văd ceea ce mai înainte am auzit doar.

DON FELIX : Primesc și această mărturie de interes cu toată recunoștința pe care o datorez noului vostru fel de amabilitate.

DONA SERAFINA : Eu însă vă datorez, don Cesar, mai mult decît credeți, așa că recunoștința mea e mai prejos decît datoria pe care o am față de voi.

DON FELIX : N-am făcut nimic ca s-o merit, doamnă. Un bărbat care își riscă viața pentru o femeie, mai ales dacă voi sînteți aceea la care mă gîndesc, și-a îndeplinit o datorie de onoare care n-are nevoie de mulțumiri. E un gest făcut pentru prestigiul său.

DONA SERAFINA : Eu sînt, don Cesar, femeia pe care o bănuieți. Nu sînt însă de acord cu felul vostru de a judeca lucrurile. Gestul vostru de prestigiu mi-a făcut un mare serviciu.

DON FELIX : Un curtean a spus cîndva...

DONA SERAFINA : Ce ?

DON FELIX : Că mintea omului e de sticlă, și a avut mare dreptate.

DONA SERAFINA : De ce a avut dreptate ?

DON FELIX : Pentru că mintea e transparentă. Cu prudența voastră vreți să înlăturați o primejdie.

DONA SERAFINA : E un fel amabil de a-mi spune că sînt urîță.

DON FELIX : Dezmințiți-mă și retractez ce am : zis.

DONA SERAFINA: Nu-mi place disputa,, don Cezar.

DON FELIX : Dacă nu vă pot convinge, apelez la prima voastră observație despre cele două simțuri : văzul și auzul. Ați spus că vreți să vedeți ce am auzit, pentru ca ochii să nu fie geloși pe urechi. Ei bine, pentru același motiv, eu doresc să văd ce aud. Descoperiți-vă, prin urmare, fără să pregetați: Vreau să știu cui datorez atîtea favoruri. Nu uitați că ascunderea feței e un semn de trădare.

DONA SERAFINA : Eu cred dimpotrivă, că, acordînd o favoare cu fața ascunsă, măresc binele pe care îl fac, adică vreau să nu vă coste nimic recunoștința.

DON FELIX : Eu vi-o păstrez intactă, deși m-ați jignit.

DONA SERAFINA : V-am jignit cu recunoștința mea ? Cum ?

DON FELIX : Da, prin faptul că nu s-a mărginit să-mi ofere o batistă. o femeie care oferă daruri scumpe, bijuterii bunăoară, nu acordă o favoare, ci plătește un serviciu. Îngăduiți, așadar, însoțitoarei voastre...

DON A SERAFINA : Acum chiar mă felicit că nu mi-am ridicat vâlul.

DON FELIX : De ce ?

DONA SERAFINA : Pentru că n-ați putut vedea roșeața care mi-a încins obrazii ascultîndu-vă.

DON FELIX : Dacă n-o văd, nu vă pot crede.

DONA SERAFINA : Asta nu vreau s-o risc, deși nu sînt urîță să vă speriați de mine. Nu vă pot satisface dorința din mai multe motive.

DON FELIX : Și care anume ?

DONA SERAFINA : Unul din ele e acela că ați văzut-o pe Serafina, care se bucură în acest cartier de reputația unei frumuseți fără seamăn. În comparație cu ea nu v-aș părea, desigur, frumoasă.

DON FELIX : Mă puneți într-o mare încurcătură.

DONA SERAFINA : Eu ? De ce ?

DON FELIX : Dacă v-aș spune că Serafina e frumoasă în adevăr, aș comite o nepolitețe față de voi, deși nu v-am văzut niciodată. Dacă v-aș spune altfel, aș fi nepolitic față de ea.

DONA SERAFINA : Eu zic să lăsați aprecierea în suspensie, ca s-o faceți cu alt prilej.

TRISTAN (către Flora) : Dar mătăluță, tot cu limba legată ca azi dimineață ?

FLORA : Ba s-a dezlegat puțin.

TRISTAN : Tare mă tem atunci că între persoana matală și una, Flora, pe care o avem aici în casă, e o legătură oarecare.

FLORA : Ce vrei să spui ?

TRISTAN : Că una e prea limbută și alta prea mută. Ca să vorbesc în termeni de tarapana, dacă v-ar topi cineva pe amîndouă la un loc într-o oală, una ar compensa-o pe cealaltă.

FLORA : Domnule Tristan, tăcerea nu strică unei femei. Limbuția însă e un viciu periculos.

TRISTAN : Dacă vii mascată la noi, împreună cu stăpîna, ca să ne ții predici, faci ca orbul care umblă pe străzi, cîntînd în gura mare rugăciunea de pocăință și fel de fel de brașoave.

FLORA : Mi-aduci aminte de vorbele pe care le spunea o dată o doamnă cavalerului ei.

TRISTAN : Ba nu zău ! Ce-i spunea ?

FLORA : Să-i îmblănească haina cu jder și samur.

TRISTAN : Fac prinsoare că tu și cu Flora sînteți una și aceeași.

FLORA : Iar eu că tu și Tristan sînteți același măgar.

DON FELIX (către dona Serafina): Rugămintea unei slugi plecate n-are trecere la voi, doamnă ?

DONA SERAFINA : Vedeți foarte bine că, refuzînd să mă descopăr, nici nu vă dau, nici nu vă cer nimic.

DON FELIX : Cum așa ?

DONA SERAFINA : Ați apărât ca un adevărat cavaler o femeie voalată. Nu trebuie să și-l ridice, pentru a vă mulțumi. Veți vedea-o altă dată la față și vă promite că asta se va întîmpla chiar astăzi. Cu bine.

DON FELIX : Stați puțin. Nu puteți pleca așa. Bacă e vorba să fiu acuzat de prostie, lăsîndu-vă să ieșiți din casă, ori de lipsă de politețe, încercînd să vă văd, din două rele e firesc să-l aleg pe cel mai mic și să...
(Se aud bătăi în ușă.)

SCENA A XXIII-A

Aceiași și don Lidoro, în culise.

DON LIDORO (în culise); Deschideți ușă.

DON FELIX : Cine o fi bătînd așa de tare ?

DONA SERAFINA (aparte către Flora): Parcă ar fi glasul tatălui meu...

FLORA (aparte către dona Serafina): Asta ne-ar mai trebui !

DON FELIX : Vezi cine e, Tristan.

(Tristan iese.)

DONA SERAFINA : Stați că ies eu întîi. Mi se pare că mai este o ușă aici.

DON FELIX : Nu se poate. (Aparte.) Ar fi nedemn de Serafina să iasă cineva de la mine prin

apartamentul ei. (Tare.) Mă împotrivesc, doamnă. Eu respect ospitalitatea celor care mi-au oferit-o.

TRISTAN (revenind): E de rău, stăpîne. La ușă bate domnul Lidoro.

DONA SERAFINA : Vă conjur, don Cesar. Lăsați-mă să plec pe ușă asta.

DON FELIX : Cu neputință. Puțin îmi pasă dacă găsește cineva o femeie la mine. Vreau însă...

DONA SERAFINA : Ce vreți ?

DON FELIX : Vreau să dau Serafinei respectul cuvenit. Iată de ce nu vă pot îngădui să intrați în locuința ei.

DONA SERAFINA : Vă asigur că ea însăși vă va fi recunoscătoare.

DON FELIX : Ce vorbă mai e și asta ?

DONA SERAFINA (descoperindu-se): V-am lămurit acum ? Vreți să mă vadă tatăl meu ?

DON FELIX (uimit): O, nul Pentru nimic în lume. Plecați. Plecați repede. Nici măcar umbra nu vreau să v-o vadă, așa că mă duc să-l întîmpin personal, ca să aveți vreme să vă retrageți. (Don Felix iese împreună cu Tristan)

DONA SERAFINA : Hai, Flora.

FLORA : Repede. Uitați-vă c-a și intrat. (Flora deschide ușa, dar în clipa în care vor să iasă își fac intrarea pe altă ușă Violante și Nise,voalate.)

SCENA A XXIV-A

D o n a Serafina și Flora, d o n a Violante Nise ; apoi d o n Felix și d o n Lidoro.

DONA VIOLANTE (către Serafina) Vă rog, fiți bună și-mi spuneți dacă don Felix locuiește aici.

DONA SERAFINA : De unde pot eu ști dacă asta e locuința lui sau a altcuiva ?
(Iese cu Flora.)

NISE: Doamna asta e supărată.

DONA VIOLANTE : Aflăm noi îndată de ce.

(Intră don Lidoro cu don Felix.)

DON FELIX (către don Lidoro): Era nevoie să bateți la ușă așa de tare ? Sînteți doar în casa voastră.

DON LIDORO : Se și vede, de vreme ce-s tratat ca un străin. Nu numai că nu mi se deschide imediat, dar mai sînt și jignit tocmai de cei pe care am ținut atît de mult să-i servesc.

DON FELIX : V-am jignit cu ceva ?

DON LIDORO : Cu multe lucruri.

DON FELIX (aparte): Am dat de naiba ! A prins mișcarea. Partea proastă e că Serafina n-a putut încă ieși, fie din cauza spaimei, fie că n-a putut descuia ușa cealaltă. (Intră don Cesar.)

SCENA A XXV-A

D o n Felix, d o n Lidoro d o n a Violante și Nise, voalate, d o n Cesar.

DON CESAR : Ce înseamnă gălăgia asta ?

DONA VIOLANTE (aparte către Nise): Ah, Nise ! Uite-l pe don Cesar.

NISE : Intră în vorbă cu el.

DONA VIOLANTE : Nu îndrăznesc de față cu martori. Tu ascultă și taci.

DON LIDORO (către don Felix): Cum să nu fiu jignit, dacă nici unul din voi n-are încredere în mine, ca să-mi spună adevărul.

DON FELIX (aparte): Vrea să-și dea gîndurile pe față.

DON LIDORO : în loc să mă tratați ca pe un gentilom și ca pe un prieten, mă tratați în calitatea mea oficială. Am avut azi naivitatea să vă întreb unde este femeia răpită, ca să vă pot fi de ajutor aranjînd toată neînțelegerea cum ar fi mai bine. Voi îmi spuneți că nu știți nimic. Cum s-a răspîndit însă zvonul că sînteți opriți în casa mea,, femeia a și venit după voi.

DONA VIOLANTE (aparte): Opriți în casa lui... Așa a zis ?

DON FELIX (aparte): N-ar fi nimic, dacă Serafina ar fi putut ieși.

DON LIDORO : Am pus spioni la toate ușile. Unul mi-a spus că ea îl caută pe don Felix. Ușile fiind bine păzite, de ieșit nu mai poate ieși. Tot voi găsi-o. O și văd în fața mea.

DON FELIX : Femeia asta nu e cea pe care o căutați, A venit aici din întîmplare.

DON LIDORO : În casa mea nu pot intra femei din întîmplare. Mai ales ca să caute niște străini care abia au sosit. Dați-vă la o parte. (Către dona Violante.) V-am recunoscut, doamnă. Descoperiți-vă. ON CESAR (aparte către don Felix): Crede că-i Violante.

DON FELIX (aparte către don Cesar): Ia seama, Cesar, între ea și cealaltă, de care ți-am vorbit, e o legătură mai strînsă decît bănuiești.

DOSA VIOLANTE (aparte) : Ce-am auzit ?

DON LIDORO : Nu sînteți Violante, fiica lui Aurelia? N-ați venit să-l căutați pe don Felix ?

DONA VIOLANTE (aparte): Dumnezeuule ! Ce înseamnă asta ? Cine i-a putut spune acestui om totul despre mine ? (Tare, descoperindu-se.) Da, domnule. Sînt Violante.

DON FELIX (uluit): Cerule! Ce văd?

DON CESAR (uluit): Doamne ! Ce-mi văd ochii ?

DONA VIOLANTE : Lăsată în voia soartei, Violante vine, să-l caute pe Felix unde l-a găsit pe Cesar și vă imploră să-i acordați protecția voastră.

DON FELIX (aparte): Mare minune! De unde și pînă unde metamorfoza asta ?

DON LIDORO (către don Felix și don Cesar): Vedeți că ați vrut să mă înșelați ?

DON CESAR : Vedeți foarte bine cit sînt de uluit și eu de prezența acestei femei. (Către Violante.) Ingrato, dușmancă haină a vieții și a sufletului meu, cine te-a adus la noi și cum ai ajuns: aici ?

DONA VIOLANTE : De ce te. miri și te revolți ? Știi bine că numai pe tine te caut pretutindeni. Pentru tine înfrunt orice chinuri, orice riscuri, orice primejdii.

DON LIDORO (către don Felix): Uitați-vă bine la ea, don Cesar. O recunoașteți ?

DON CESAR : Perfidă desăvîrșire ! Nu ți-au fost de ajuns ticăloșiile pe care le-ai săvîrșit la Parma ? Începi cu ele din nou și aici ?

DONA VIOLANTE : Ce ticăloșii ?

DON CESAR : Scrisorile tale amăgitoare și mincinoase.

DONA VIOLANTE : Așa răsplătești dragostea mea ?

DON CESAR : Nu-ți datorez nimic.

DON LIDORO : Nu e timpul acum să vă dați explicații. O să vă socotiți altădată, căci acum n-avem timp de pierdut. Vă rog să mă urmați, doamnă. Deși habar n-am care din doi e vinovatul, don Felix sau don Cesar, eu sînt un om de onoare și înțeleg să-mi fac datoria cum e mai bine. (Către cei doi.) Voi rămîneți aici și așteptați.

DONA VIOLANTE (către Lidoro): Vă urmez fără cîrtire.

DON LIDORO (către cei doi): După ce voi instala-o pe Violante în apartamentul Serafinei, nu pentru dumneata, ci din respect pentru mine însumi, te voi trimite, don Felix, într-o fortăreață. (Iese cu dona Violante și cu Nise.)

DON CESAR : Mii de draci ! Violante aici!

DON FELIX : Și Serafina tot aici, la mine !

DON CESAR : Și spune că-l caută pe don Felix !

DON FELIX : In toiul acestui conflict!

DON CESAR : Ce înseamnă, Felix, toată halimaua asta ?

DON FELIX : Degeaba mă întrebi. Nu știu nimic.

DON CESAR : Numai timpul va dezlega enigma.

DON FELIX : Așa cred și eu. Cum să-l scurtăm însă ? Cum să facem să grăbim clipa în care vom afla adevărul ?

ACTUL AL TREILEA

SCENA I

în apartamentul Serafinei. Don Lidoro și dona Serafina,

DON LIDORO : Te văd mîhnită.

DONA SERAFINA : N-am de ce să fiu ?

DON LIDORO : Ba da, însă exagerezi.

DONA SERAFINA : Exagerez, cînd — iartă-mă că-ți spun acest lucru — mă tratezi astfel ? Primești un oaspete în casă și pe urmă aduci în odaia mea o femeie care umblă după aventuri sau mai știi eu ce?

DON LIDORO : Ai răbdare și ascultă-mă. Vreau să-ți dovedesc că n-ai dreptate să te plîngi împotriva mea. După cum ți-am spus de atîtea ori, tînărul găzduit la noi e fiul unui bun prieten al meu de pe vremuri, căruia îi datorez viața. Dacă, pentru a-i face plăcere, prințul îl reține la Milano și dacă zilele acestea de carnaval sînt pline de mișcare și de veselie, vina nu este a mea. Ceea ce mă îndeamnă s-o protejez pe femeia de care vorbești e faptul că o știu de neam ilustru. E drept că peripețiile dragostei știrbesc uneori prestigiul celui mai nobil sînge. Greșește însă acela care, puțind repara urmările unor astfel de peripeții, pregetă fă le repare. Ele păcătuiesc de bună seamă din punctul de vedere al onoarei, dar nu poți contesta că înduioșează în același timp inima celor care asistă la ele. Afară de asta, cavalerul pe care-l caută femeia asta e prietenul lui don Cesar. I-am reținut pe amîndoi în casa mea, după cum am reținut-o și pe ea. Trebuie să-i dau lui don Cesar satisfacția că mi-am făcui, datoria în îndoita mea calitate de magistrat și de prieten. Ca să-ți spun adevărul, am și alte motive să-l cruț. E om de viță aleasă și stăpînește o avere imensă. Pe urmă, ducele de Parma îl tratează ca pe un prieten intim, și asta îi asigură mai presus de orice dragostea și considerația mea. Tu ești fată deșteaptă și nu trebuie să te sperii dacă îți voi spăne că s-ar putea întîmpla — ajunge să auzi acest lucru din gura mea — ca acela care azi o oaspete în casa mea să rămînă în ea stăpîn. (Iese.)

DONA SERAFINA (singură) : Ce aud, Doamne ? Ne putem felicita. Răul de azi s-ar putea prefăce, așadar, iară voia lui, în bine. Muream de teamă să nu afle ceva tatăl meu despre mine, și cînd colo o întîmplare neașteptată vine să îndrepte situația, făcînd-o chiar de o mie de ori mai bună. Flora ! (Intră dona Violante.)

SCENA A II-A

Don a Serafina și don a Violante.

DONA VIOLANTE : Ce doriți, doamnă ?

DONA SERAFINA : Pe camerista mea am chemat-o.

DONA VIOLANTE : Nu face nimic. Sînt gata si vă servesc.

DONA SERAFINA : Pentru nimic în lume, Violante ! Nu trebuie să te umilești în fata mea. în casa noastră ai numai calitatea de musafiră. Deși la început mi-a părut rău că tatăl meu te-a adus aici, nenorocirea ta m-a înduioșat și vreau să-ți fiu prietenă. Îți datorez mult, te rog să mă crezi.

DONA VIOLANTE : Mie ? Ce-mi datorați ? Nu pot să fiu nimănui decît o pildă rea.

DONA SERAFINA : Ți se pare că e rea, Violante, dar pentru mine e bună. Ai Intrat la vreme, fără să-ți dai seama de asta, în casa mea.

DONA VIOLANTE : Cu ce vă pot servi atunci ?

DONA SERAFINA : Cu nimic. Ce trebuia ai și făcut.

DONA VIOLANTE : Dacă aprobați cu o milă generoasă ce am făcut pentru voi fără știrea mea, cînd vreau să vă îndatorez cu bună știință, pot spera atunci să-mi faceți o favoare ?

DONA SERAFINA : Mă oblig dinainte să te ajut cu tot ce stă în puterile mele. Spune-mi, te rog, ce dorești să fac.

DONA VIOLANTE : Nu voi încerca să mă scuz și încep prin a-mi mărturisi greșeala. De altfel, recunoașterea unei greșeli este ea singură o scuză. Ascultați-mă, vă rog. După un răstimp de ură și dispreț îndreptățit pentru un tînăr care

mi-a ucis unul din veri, sentimentele mele potrivnice față de el s-au schimbat într-o dragoste aprinsă. Acel tânăr este chiar gentilomul pe care tatăl vostru l-a surprins cu mine în casa lui. Această transformare n-a fost însă norocoasă pentru mine, căci, la prima încercare pe care am făcut-o să-i dau prilejul să-mi arate dragostea lui, am dat greș. A fost o lecție pentru alții, ca să învețe din pilda mea că nu se poate trece cu ușurință de la ură la iubire, fără ca acela care iubește pe cine a urât să-și atragă mînia și pedeapsa cerească. Iertați-mă dacă lungesc atît de mult povestea. Și, cum vreau să vă cer un serviciu, încerc să vă înduioșez. Dar să-mi termin întîi povestea. I-am scris iubitului meu să vină într-o noapte, nu e mult de atunci, în grădina mea. Mi-a răspuns că va veni, mai mult ca să nu fiu neliniștită și să nu cred că va lipsi a doua zi, întrucît aflasem că ducele de Parma îl trimisese la Milano cu o misiune. N-a plecat însă imediat, ca să poată veni la întîlnire. Nenorocirea a ! făcut ca tatăl meu să pună mîna pe scrisoarea lui.

DONA SERAFINA : Un moment, te rog. Zici că ducele vostru l-a trimis aici la Milano cu o misiune ?...

DONA VIOLANTE : Asta a fost toată nenorocirea. Altfel n-ar fi fost nevoie să-mi răspundă prin biletul acela. De ce vă mirați ?

DONA SERAFINA : A, nu. Eram distrată. Ca să nu pierd firul, spune mai departe.

DONA VIOLANTE : După ce tatăl meu i-a citit scrisoarea, a vrut să se facă la început că nu știe nimic. Mînia însă l-a dat de gol și cu m-am trezit sechestrată în camera mea ca într-o temniță ferecată.

DONA SERAFINA : Pe tânăr, va să zică, ducele l-a trimis la Milano ?

DONA VIOLANTE : Firește că ducele. Vai, dar nu mă urmăriți de loc !

DONA SERAFINA : Sînt mîhnită. Nu ține seama de starea mea sufletească.

DONA VIOLANTE : Mă opresc aici. Am impresia că povestea mea vă indispoaze.

DONA SERAFINA : Mă indispoaze ? Pe mine ? Nicidecum. Continuă, te rog.

DONA VIOLANTE : Mă tem, doamnă...

DONA SERAFINA : Te temi ? De ce ?

DONA VIOLANTE : Mă tem că n-o să-mi dea nici un ajutor cine nu are răbdare nici măcar să mă asculte.

DONA SERAFINA : Te înșeli. Tot ce-mi spui mă interesează, și cu cît voi ști mai bine ce s-a întîmplat, cu atît îți voi putea fi de mai mult folos la nevoie.

DONA VIOLANTE : N-a mai fost chip să-l previn pe iubitul meu, înainte de noaptea aceea nefericită, că tatăl meu îl aștepta, însoțit de cîțiva oameni înarmați.

DONA SERAFINA : Pe cel care urma să plece la Milano ?

DONA VIOLANTE : Da, din nefericire.

DONA SERAFINA (aparte) Nu vreau să-i aud numele.

DONA VIOLANTE : Neavînd nici o bănuială, sărmanul a venit la întîlnire.

DONA SERAFINA : Cine a venit ?

DONA VIOLANTE : Cesar, care se prefăcuse că a plecat. DONA SERAFINA : Cesar !

DONA VIOLANTE : Firește că el.

DONA SERAFINA (aparte): De-ar termina mai repede povestea ! Răul se oprește în drum și eu în prostia mea îl stîrnesc. (Tare.) Și pe urmă ?

DOUA VIOLANTE : Ce s-a mai întîmplat nu știu prea bine. Atîta mi-aduc aminte că, auzind detunături de pistoale și zgomot de învîlmășeală, sufletul meu s-a împărțit între tată și omul iubit. Făcîndu-i-se milă de mine, un servitor credincios al meu a dat atunci un brînci ușii de la camera în care fusesem închisă. Văzîndu-mă liberă, în sfîrșit...

DONA SERAFINA : Oprește-te o clipă și dă-mi, te rog, o lămurire. Dacă eroul acestei aventuri a fost don Cesar, de ce atunci când ai venit la noi l-ai căutat pe don Felix ?

DONA VIOLANTE : Știam că don Felix e bun prieten cu el și mi-am închipuit că au plecat împreună din Parma.

DONA SERAFINA : Da, acum înțeleg. Spune mai departe.

DONA VIOLANTE : Atunci, în sfârșit — mi se pare că aici am rămas — amețită de atâtea schimbări și lovituri ale onoarei, dragostei și soartei, fără să-mi dau seama ce fac, am profitat de prima clipă de libertate și-am trecut prin grădină, fugind în stradă. Nu trebuie să-mi facă nimeni vină din asta, căci teama, totdeauna rău sfătuitoare, nu ia niciodată hotărîrea cea mai cuminte. În loc, deci, să apelez la prieteni și la rude, am vrut să recurg chiar la complicele răului, convinsă că el va putea să-l țină în frâu. L-am căutat, dar nu l-am găsit.

DONA SERAFINA : Admit că Felix e prietenul lui Cesar, cum ai spus. Dacă ai venit însă după Cesar, de ce ai întrebat de Felix ?

DONA VIOLANTE : Foarte simplu. Pe stradă am întâlnit un servitor care era al lui Felix, nu al lui Cesar. NA SERAFINA : Ei și ?...

DONA VIOLANTE : L-am căutat atunci pe don Felix, ca să apelez la el, dar nu l-am găsit și am aflat că plecase la Milano. Tristă și singură, într-o împrejurare atât de dureroasă, la un pas de moarte, mi s-a părut că cel mai sigur refugiu nu ar putea fi pentru mine decât în sânul delictului, acest refugiu ferindu-l de obicei pe vinovat de orice primejdie tocmai pentru motivul că nimănui nu-i dă prin cap să se gîndească la el. L-am rugat deci pe servitorul lui don Felix să-mi facă rost de cai și...

DONA SERAFINA : Stai să te întreb acum și altceva. Cum se face că ordinul de urmărire nu vorbește de Cesar, ci de Felix ?

DONA VIOLANTE : Cine v-a spus acest lucru ?

DONA SERAFINA : Faptul e sigur și, de altfel, don Felix, nu Cesar, a fost arestat.

DONA VIOLANTE : Sînteți distrată din cauza supărării și faceți, desigur, o confuzie. Ca să termin, căci neatenția voastră mă obligă să nu lungesc povestea, am ajuns la Milano într-un fel sau altul. Aștept acum cu toată încrederea să-mi dați sprijinul de care am nevoie, nu pentru motivul că sînt nenorocită, ci pentru că sînteți cine sînteți. Vă conjur deci să mijlociți în favoarea mea pe lîngă părintele vostru, precum și pe lîngă al meu, care sînt sigură că va veni la Milano imediat ce

va afla că sînt aici. Aranjați, vă rog, lucrurile în așa fel, ca el să mă găsească la sosirea lui căsătorită cu Cesar, ceea ce va însemna sfîrșitul calvarului meu. Nu vreau să vă întristez mai mult și mă retrag să-mi plîng durerea, împiedicînd-o să vă mărească suferința. Se zice că nu e mare deosebire între a suferi tu însuși și a-l vedea pe altul suferind. (Iese.)

SCENA A III-A

D o n a Serafina, singură.

DONA SERAFINA : E foarte adevărat ce spune ea. Mai ales când suferi de răul pe care îl vezi la altă ființă, cum e cazul meu și al ei. Căci luîndu-l pe Cesar drept Felix și pe Felix drept Cesar, nici eu nu-mi înțeleg binele, nici ea nu-și înțelege răul. Tatăl meu a afirmat că Cesar, primit ca oaspete în casa noastră, ar putea ajunge stăpînul ei. Abia începusem totuși să mă bucur de norocul meu, văzînd că cel căruia îi datoresc viața devenise alesul tatălui meu, și iată că noi piedici, geloase de fericirea mea, se ivesc în calea ei. O ! Ajunge o singură clipă în viața

omului ca iluzia fericirii să se spulbere și în locul ei să se cuibărească cea mai neagră restriște. Mă gândesc însă acum la un lucru. Violante e acuzată de aventura cu iubitul ei, care e don Felix. De ce-mi vorbește atunci așa de stăruitor despre don Cesar ? Adică toată lumea din orașul ei minte și numai ea spune adevărul ? Iar dacă iubitul ei este Cesar, de ce nu spune acest lucru, văzându-l arestat pe Felix ? Una clin două : ori mint ceilalți, ori minte ea. În nesiguranța în care plutesc, ce bine ar fi fost să nu mi se fi aprins inima din recunoștință, ca să pot judeca indiferentă întâmplările din afară ! Cine poate preveni însă răul, dacă nici înțelepciunea omului nu-l poate împiedica ? Întâmplarea nu e condusa de rațiune, cu atât mai puțin de ființele lipsite de ea. Cine se grăbește să se bucure, plînge mai târziu, căci fericirea e îndoielnică, dar primejdia sigură. Dacă am ținut cu orice preț să-i dovedesc lui Cesar recunoștința mea, de ce am avut gândul nesocotit să mă duc mascată la el ? Fericirea care nu triumfă prin spirit, zadarnic speră să poată triumfa prin frumusețe. E drept că spiritul nu poate concepe o victorie fără lauri. Numai marmora, care nu simte și nu vorbește, poate încînta prin aparențe. Blestemate să fie libertățile țării mele, care permit onoarei travestirea ! Nu e însă vina lor. Vinovat e numai cel care se folosește rău de ea. Osînda o merită — susțin acest lucru cu toată tăria — numai vanitatea mea nesăbuită. Ea singură e vinovată. Ba poate că nici ea, dacă se ține seama că unii oameni sînt uciși pentru ingraturitudine, iar eu mor din cauză că am fost prea recunoscătoare. Ce bine aș fi făcut, dacă nu m-aș fi descoperit ! Dacă aș fi rămas mascată, Etna care îmi arde sufletul, ascunzîndu-și flacăra, ar fi și acum acoperită cu zăpadă. Odată ce m-am descoperit însă, nu mai pot fugi de ochii care m-au văzut. Orice s-ar întîmpla de acum înainte, mîndria mea nu va avea lașitatea să cedeze, căci e bine ca bărbații să știe că și duelul între femei își are legile lui. Flora !

SCENA A IV-A

Don a Serafina și Flora.

FLORA (intrînd) : M-ai chemat, stăpîna ?

DONA SERAFINA : Du-te fuga la don Cesar și spune-i ca din partea ta că sînt în grădină. (Aparte.) Îndoieli, temeri, disprețuri, vicleșuguri, dureri, răutăți, chinuri, mîinii, neînțelegeri, neîncrederi, grozăvii, nefericiri, nechibzuințe și ocări ! Vă chem pe toate cu dangăt de clopote. Ieșiți toate la iveală, ca să nu vă învinuiesc că șovăiți de frică. Dacă știți însă că am vreun motiv să fiu geloasă ori să mă simt jignită, cine nu se teme de o femeie geloasă ? (Iese.)

FLORA : Ce s-o mai fi întîmplat ? N-am nici un zor însă să-mi bat capul cu astfel de lucruri. Aș îmbătrîni în două zile. (Iese.)

SCENA A V-A

Apartamentul lui don Felix în casa lui don Lidoro. Flora și Tristan.

FLORA (intrînd) : Tristan...

TRISTAN : O ! Ființă adorabilă ! Flora pe italienește, Floresta în graiul spaniol ! Cu ce te pot servi ?

FLORA : Unde e stăpînul tău ?

TRISTAN : Nu-i acasă.

FLORA : Nu ? Bine. Rămîi sănătos.

TRISTAN : Stai. Nu pleca. Hai să facem o învoială între noi.

FLORA : Ce învoială ?

TRISTAN : Ai puțină răbdare. Spune-mi însă întâi, dragostea inimii mele, ce vrei să-ți dau ca să-ți pierzi mințile pentru mine o jumătate de oră ? În cealaltă jumătate de oră te asigur că voi muri subit de dragul tău.

FLORA : Asta ți-e învoiala ? Halal să-ți fie ! E ceva nou pentru mine.

TRISTAN : Nou și nu prea.

FLORA : Cum așa ?

TRISTAN : Un nenorocit trăgea să moară...

FLORA : Poate vrei să-mi spui povestea omului care l-a chemat pe dascăl să-l întrebe cit îi cere să-l îngroape. Dascălul i-a răspuns : „Douăzeci de reali”. „Nu te mulțumești cu șaisprezece ?”, a întrebat atunci omul. „Mă costă pe mine mai mult”, i-a răspuns dascălul. Atunci cel cu sufletul la gură a zis : „Dacă îți convine, îngroapă-mă cu șaptesprezece reali. Dacă-mi ceri o lescaie mai mult, nu-mi dau sufletul.” Așa și cu tine. Ca să mori de dragul meu, vrei să știi câte parale te costă. Dacă asta e povestea pe care ai vrut să mi-o spui, stai să-ți spun eu alta cu maimuța și cu niște prietene ale ei.

TRISTAN : Foarte-ți mulțumesc, draga mea. Ca să-mi iei din gură o poveste și să-mi bagi alta pe gât, e ca și cum aş bea de două ori. Ascultă ici la mine. O doică creștea o pitică...

FLORA : Eu. am început întâi.

TRISTAN : Treaba ta. Eu spun mai departe ce am de spus.

FLORA : Într-o bună zi...

TRISTAN (în același timp): Doica...

FLORA : Maimuța...

(Intră don Felix.)

SCENA A VI-A

Aceiași și don Felix.

DON FELIX : Ce zgomot aud aici ?

TRISTAN : O poveste cu înșiră-te mărgărite.

FLORA : O poveste cu Roș-împărat.

TRISTAN : Lua-o-ar naiba de doică !

FLORA : Ba s-o ia pe maimuță !

TRISTAN : Cu tine văd eu că n-o scot la capăt.

FLORA : Când să spun și eu o poveste frumoasă, el m-a și oprit.

DON FELIX : Ce treabă ai tu aici, Flora ? Vrei să-mi spui ceva ?

FLORA : Da. Venisem să vă dau de veste că stăpîna mea e în clipa asta într-un colț înflorit al grădinii. Ca să nu vă vadă nimeni, căci ea nu se încrede în oricine, mai ales de cînd avem în casă pe femeia cea străină, eu voi cînta pe diferite tonuri. După înțelesul cuvintelor o să vă dați seama dacă e cazul să înaintați ori să vă retrageți. Atenție la mine prin urmare. (Către Tristan.) Și tu nu uita că mi-ai rămas dator o poveste. Mi-o spui cu altă ocazie.

TRISTAN : Iar tu să mi le spui pe ale tale cu alte două ocazii.

DON FELIX : Cum să-ți răsplătesc, Flora, binele pe care vrei să mi-l faci ? (Flora iese.)

TRISTAN : Sînt condamnat, stăpîne, să nu știu cine e strigoaica aceea care s-a transformat în Violante.

DON FELIX : Taci, gogomane. Ce ! N-ai recunoscut-o ?

TRISTAN : Iaca nu.

DON FELIX : Asta, de altfel, n-are nici o importanță. Acum lasă-mă să ascult.
(Se aud în dosul scenei sunete de instrumente muzicale.)

FLORA (cîntînd în culise):

„Pe cimpul plin cu flori

Te cheamă Prisăcara.

Vino, dragoste,

De ești zeiță,

Vino în zbor.”

DON FELIX (către Tristan): Mă cheamă. Tu așteaptă aici.

(Intră don Cesar.)

SCENA A VII-A

Aceiași și don Cesar; don Serafina și Flora în dosul scenei.

DON CESAR: Unde vrei să pleci, Felix, fără să-mi fi spus măcar ce-ai obținut de la prinț ?

DON FELIX : Îți spun în primul rînd ce am convenit cu prințul. Lidoro te va lăsa prizonier aici. În al doilea rînd, află că în clipa asta risc să pierd un prilej unic în viața mea. Serafina e singură în raiul vesel al grădinii acestei case. Cîntecul pe care l-ai auzit mi-a spus că mă pot duce la ea.

DON CESAR : Stai puțin. Nu te grăbi.

DON FELIX : De ce vrei să mă oprești ?

DON CESAR : Am un motiv.

DON FELIX : Lasă-mă să mă duc.

DON CESAR : Un motiv foarte serios.

DON FELIX : Spune-mi-l și mie.

FLORA (cîntînd în dosul scenei):

„Să știi la timp să te oprești.

Comoara de speră s-o găsești,

Te pierzi și n-o mai nimerești”.

DON FELIX : Asta înseamnă că trebuie să aștept. Hai, vorbește, dar fii scurt.

Dacă-s chemat din nou, nu mai stau o clipă.

DON CESAR : Ba o să stai. (Către Tristan.) Tu pleacă.

TRISTAN (aparte): Se feresc de mine, dar eu am să trag cu urechea. (Iese și se ascunde lîngă cortină.)

DON CESAR : Ascultă-mă cu luare aminte. Ești convins — nu-i așa, Felix ? — că prietenul tău îți dorește fericirea.

DON FELIX : De asta nu m-am îndoit niciodată,

DON CESAR : Ești prietenul meu, nu-i așa ?

DON FELIX : Mai încapă vorbă ?

DON CESAR : Atunci aștept din partea ta...

DON FELIX : Vorbește.

DON CESAR : O dovadă de prietenie.

DON FELIX : Fii sigur de ea. În ce constă ?

DON CESAR : Nu vreau să abuzezi de prietenia mea. Ești prietenul meu, Felix.

Ai fost găzduit cu toată cinstea în casa lui Lidoro. Pentru mine, iar nu pentru tine, ți-a oferit ospitalitatea lui.

FLORA (cîntînd în dosul scenei):

„Vino, dragoste,

*De ești zeiță,
Vino în zbor".*

DON FELIX : Îți voi răspunde mai târziu.

DON CESAR : Ba nu. Acuma să-mi răspunzi.

DON FELIX : Nu vreau să pierd...

FLORA (cîntînd în dosul scenei):

„Pe timpul plin cu flori

Te cheamă

Prisăcara..."

DON FELIX: Ocazia.

DON CESAR : Așa doresc eu.

DONA SERAFINA (în dosul scenei): Destul. Nu mai cînta.

SCENA A VIII-A

Don Felix și don Cesar.

DON FELIX : Asta e o cruzime din partea ta. Nu te gîndești ?

DON CESAR : Degeaba stăruie. Nu te las să pleci acum.

DON FELIX : Vrei să răpești dragostei mele acest prilej rar ?

DON CESAR : Ascultă și așteaptă. Prin gratiile astea a fost aruncată adineauri o hîrtie.

DON FELIX : Fără îndoială că Serafina se plînge de întîrzierea mea.

DON CESAR : E o scrisoare adresată lui Cesar.

DON FELIX : Arată-mi-o. Eu sînt Cesar aici. Tu vei afla ce scrie în ea, iar eu voi vedea dacă pot îndupleca prietenia ta. Văd însă că scrisul nu-i de femeie.

DON CESAR : Sînt nerăbdător să știu al cui e.

DON FELIX : Scrisoarea e semnată de Lisardo.

DON CESAR : Lisardo ! Cine o mai fi și ăsta ?

DON FELIX (citind): „Deși m-aș putea folosi de prilej, ca să răzbun moartea fratelui meu Laurencio..." O glumă, desigur.

DON CESAR : Ba nu e glumă de loc. Trebuie să citim scrisoarea pînă la capăt, căci acum e foarte important să vedem dacă tu ești Cesar sau eu.

DON FELIX : Glumă sau farsă. Nu te aprinde. Aici eu sînt Cesar și scrisoarea mie mi-a fost adresată.

DON CESAR : Ascultă, dragul meu. Ne-am schimbat numele în vederea unei stratageme. În fond, însă, rămînem cine sîntem, mai ales într-o chestiune care privește onoarea mea.

DON FELIX : Sînt gata să apăr oricînd onoarea ta. Altfel n-aș putea spune că ți-s prieten, dragă Cesar.

DON CESAR : Nu mă îndoiesc de asta. Ca să fiu liniștit, însă, trebuie să cunosc tot cuprinsul scrisorii.

DON FELIX : Nu ți-o mai pot arăta.

DON CESAR : Din primele rînduri reiese că cel care a trimis-o cere satisfacție. Trebuie să știu de unde scrie și unde așteaptă.

DON FELIX : Scrisoarea mi-a fost adresată mie, așa că voi răspunde eu.

DON CESAR : Deși scrisoarea ți-a fost adresată ție, nu te înșela singur, dragul meu. De fapt, mă privește numai pe mine. Părerea altora că eu sînt Felix nu poate întuneca adevărul.

DON FELIX : Îți repet că aici eu sînt Cesar. Și scrisoarea e pentru mine. Cine se înșală cu numele, nu se poate înșela cu persoana.

DON CESAR: Nu l-am ucis eu pe Laurencio ?

DON FELIX Ba da.
DON CESAR Ești tu dușmanul lui. Lisardo ?
DON FELIX : Nu.
DON CESAR Deci scrisoarea ai primit-o pentru mine.
DON FELIX : Dar oare tu ești aici don Cesar ?
DON CESAR Nu.
DON FELIX : Și nu sînt eu aici don Cesar ?
DON CESAR : Ba da.
DON FELIX : Așadar, scrisoarea e pentru mine de vreme ce omul care a trimis-o nu te cunoaște și pe mine vrea să mă vadă.
DON CESAR : Asta e nostim ! Dacă te cheamă de formă Cesar, vrei să mă împiedici să fiu eu adevăratul Cesar ?
DON FELIX : Păi cum crezi tu ? Fiind don Cesar, am fost găzduit în casa asta de oameni cumsecade, m-am bucurat de bunăvoința unui înger și, după atîtea avantaje, înseamnă să renunț a mai fi Cesar din cauza unor neplăceri pe care aș avea să le întîmpin ? Nici prin gînd să nu-ți treacă așa ceva. Eu nu pot fi Cesar pentru ce-mi place și altul pentru ce nu-mi comune. Înțeleg să primesc binele împreună cu răul, luînd asupra mea atît folosul, cît și ponosul numelui pe care îl port într-o anumită împrejurare. Cum e de pildă cea de față.
DON CESAR : Cum vrei tu. Nu-mi ascunde însă scrisoarea, căci vreau s-o citesc.
DON FELIX : Nu, Cesar. Nu trebuie s-o vezi.
DON CESAR : Ba trebuie.
DON FELIX : Dacă nu ți-o arăt, n-o poți vedea
DON CESAR : Nu știu. Eu însă...
DON FELIX : însă ce ?
DON CESAR : Te voi împiedica și pe tine s-o citești.
DON FELIX : Cum ai să mă poți împiedica ?
DON CESAR : Foarte bine. Nu mă voi urni o clipă de lîngă tine. Te voi urmări pas cu pas. De acum înainte voi fi umbra ta.
DON FELIX : Cum așa ? Nu vezi că ești prizonier și nu poți ieși de aici ?
DON CESAR : Atunci am să trec peste orice și voi declara sus și tare cine sînt,
DON FELIX : Vei primejdui astfel și onoarea ta și a mea. Mă tem că vrînd să ieși din încurcătură, ne vei compromite pe amîndoi.
DON CESAR : Dacă vrei să eviți aceste urmări, arată-mi scrisoarea. După ce vom citi-o, vom ști fiecare din noi ce avem de făcut.
DON FELIX : îți voi spune mai tîrziu cuprinsul ci. Am plecat.
DON CESAR : Atunci te urmez.
DON FELIX : Ba n-o să mă urmezi.
DON CESAR : Ba da.
DON FELIX : Ia seama...
DON CESAR : Gîndește-te bine...
(Intră don Lidoro.)

SCENA A IX-A

Aceiași și don Lidoro.

DON LIDORO : Ce este ?

DON FELIX : Nimic. (Aparte.) Ar trebui să profit acum de prilej.

DON LIDORO : Ce discutați împreună ?

DON FELIX : Vă spune don Felix. (Iese.)

DON CESAR : Da, o să vă spun, însă numai în fața lui, ca să nu puneți la îndoială cuvintele mele. Prin urmare, vă rog să-l chemați înapoi.

DON LIDORO : De ce să-l chem ? Voi crede tot ce-mi veți spune.

DON CESAR : Mare pacoste pe capul meu ! Lăsați-mă să fug după el.

DON LIDORO : Nu uitați că sînteți prizonier aici, din porunca prințului.

DON CESAR : Naiba să mă ia !

DON LIDORO : Nu vă puteți duce nicăieri deocamdată. Mă rog, dar ce s-a întîmplat ?

DON CESAR (aparte): Ce să fac? Dacă îi spun că Felix a primit o provocare la duel și s-a dus la locul de întîlnire, îmi compromit eu singur onoarea. Deoarece nu pot scoate însă sabia într-o ocazie care este a mea, aș face rău să nu mă pun de-a curmezișul. Împiedicîndu-l pe Felix să se bată azi în duel, m-aș putea întîlni iarăși cu ocazia mîine.

DON LIDORO : Am impresia că sînteți foarte zbuciumat.

DON CESAR : Nu vreți să-l chemați înapoi ?

DON LIDORO : Nu.

DON CESAR : Nici să mă lăsați pe mine să-l aduc ?

DON LIDORO : Cu atît mai puțin.

DON CESAR : Atunci mă văd nevoit să vă spun adevărul. Fugiți după dînsul. S-a dus să se bată în duel.

DON LIDORO : Motivul ?

DON CESAR : Nu-l cunosc.

DON LIDORO : Unde e locul de întîlnire ?

DON CESAR : Habar n-am.

DON LIDORO : Bine. Așteptați aici. Voi rîndui paznici și-l voi minări singur. (Iese.)

SCENA A X-A

Don Cesar, apoi dona Violante.

DON CESAR Ah!Ce vor zice despre mine don Felix și dușmanul său?Am făcut bine sau rău?M-am gîndit oare bine în împrejurarea asta că numai eu sînt interesat într-un duel în care Felix se angajează pe socoteala lui și că eram dator să-mi joc personal rolul ? Azi ori mîine cel mai tîrziu înșelăciunea va lua sfîrșit și Violante va. trebui să dea faptele în vileag... (Intră dona Violante.)

DONA VIOLANTE : Profit de ocazie că Serafina e ocupată în colțișorul ei minunat din grădină, ca să pătrund cîteva clipe în acest apartament. Am ajuns la vreme, căci mi-am auzit numele nefericit rostit de buzele tale. Știu că-l blestemi, dar văd că nu m-ai dat uitării.

DON CESAR : S-ar putea altfel ? Numai ca s-o blestem îmi mai pot aduce aminte de ingrata care mi-a distrus sufletul și viața.

DONA VIOLANTE : Ce-mi poți reproșa, Cesar ? Numai pentru tine îndur tot zbuciumul prin care trec și am ajuns în situația asta nenorocită, departe de căminul părintesc și prizonieră într-o casă străină. DON CESAR : Asta din cauză că nu ți-ai putut realiza planul trădător prin care mi-ai urmărit cu perfidie moartea, sub aparențele unor intenții bune. Acuma te-ai răzgîndit, prefăcîndu-te din lup mieluşel, tăgăduindu-ți complotul mîrșav și spunîndu-mi că nici nu l-ai urzit, nici n-ai luat parte la el. DONA VIOLANTE : Cum ți-ai putut închipui că am

avut intenția să te trădez, când vezi foarte bine că am renunțat la orașul și la familia mea, ca să te pot urma ?

DON CESAR : Dacă e așa cum spui tu, de ce m-a așteptat Aurelio și de ce a vrut să mă ucidă ? Și cine altcineva l-ar fi putut informa că aveam să vin la tine să te văd ?

DONA VIOLANTE : A pus mina pe scrisoarea ce mi-ai trimis printr-un servitor al lui don Felix.

DON CESAR : Al lui Felix ?

DONA VIOLANTE : Da.

DON CESAR : Stai. Acest amănunt începe să limpezească lucrurile, dacă n-a fost în stare s-o facă pasiunea și dorința de a-ți da crezare. Zici că tatăl tău a surprins scrisoarea adusă de un senator al lui Felix. Nu-i așa ?

DONA VIOLANTE : Aflând astfel ce aveai de gând să faci, m-a închis în camera mea și s-a prefăcut că pleacă la țară.

DON CESAR : De aici s-a iscat probabil zvonul eroul aventurii tale este Felix, ca să fiu acum prizonier aici sub numele lui.

DONA VIOLANTE : Sub numele lui ?

DON CESAR : Da, pe al meu i l-am dat lui, ca să plece la Milano imediat în locul meu, iar eu să rămân la Parma în acea noapte nenorocită.

DONA VIOLANTE Aici nu ești Cesar pentru nimeni ?

DON CESAR : Nu.

DONA VIOLANTE : Acum de abia înțeleg de ce se încapătăna Serafina să susțină că nu Cesar a fost arestat din cauza mea, ci Felix. Poți să-ți închipui câte îndoieli mi-au răscolit sufletul. (Intră Nise.)

SCENA A XI-A

Aceiași, Nise ; apoi don a Serafina.

NISE : Peste tot v-am căutat, doamnă. Stăpîna mea întreabă unde sînteți.

DONA VIOLANTE: Mergem la ea. (Către don Cesar.) S-ar supăra, Cesar, dacă ar afla că am fost aici. Te las singur. Gîndește-te bine la tot ce ți-am spus.

DON CESAR : Mă voi gîndi. Adevărul pe care l-am auzit din gura ta l-am bănuț și înainte.

DONA VIOLANTE: De ce l-ai bănuț?

DON CESAR : Pentru că doream să te cred nevinovată.

DONA VIOLANTE : Nevinovată de ce ?

DON CESAR : De ingratitudine.

DONA VIOLANTE : Față de cine ?

DON CESAR : Față de cel care te adoră.

DONA VIOLANTE : Ce satisfacție mai mare ți-aș putea da... ?

DON CESAR : Decît ?

DONA VIOLANTE : Decît aceea că mă vezi suferind ?

DON CESAR : E una și mai mare.

DONA VIOLANTE : Spune care...

DON CESAR : Să te văd suferind de dragul meu.

DONA VIOLANTE : Cum înțelegi acest lucru ?

DON CESAR : Să-mi dovedești că dragostea a aprins flacăra în inimile noastre.

DONA SERAFINA (în dosul scenei): Flora ! Violante !

NISE : Iar ne cheamă.

DONA VIOLANTE : Haidem ! Cu bine, Cesar.

DON CESAR : Cu bine, draga mea.

(Dona Violante și Nise ies.)

SCENA A XII-A

Pe o stradă. Don Lisardo, singur.

DON LISARDO : Am pîndit clipa în care am fost sigur că Cesar e în camera lui și i-am aruncat scrisoarea printre gratii. N-am vrut să știe cine sînt pînă la sfîrșitul duelului. Dacă-l voi ucide în luptă corp la corp, Serafina va afla că m-am răzbunat pe amîndoi. Dacă mă va ucide el, va afla că a răzbunat-o cu moartea mea. Îl aștept acum în stradă, să-i urmăresc pașii. Îl știu om viteaz și cu sînge nobil Sînt convins că va veni singur la locul de întîlnire ce i-am dat. Vreau să iau însă toate

măsurile de prevedere, avînd în vedere că el nu mă cunoaște. Totuși, îi voi spune cine sînt, cînd va sosi la locul hotărît,
(Intră don Felix și Tristan.)

SCENA A XIII-A

Don Lisardo, don Felix, Tristan.

DON FELIX : Lasă-mă aici, Tristan. Ia seama însă. Dacă mă urmărești ori suflă un cuvînt din care ar putea să afle cineva încotro m-am dus, poți să-ți iei nădejdea de la viață.

TRISTAN : Știți că nu preget să vă dau ascultare, mai ales în astfel de împrejurări!

DON FELIX : Bine. Atunci du-te repede înapoi.

TRISTAN (aparte, depărtîndu-se): Asta-i o chestiune de onoare. Se duce să se bată pentru altul, păcatele mele ! Cred că-i primul duel prin procură, cum am auzit că se însoară unii. Cum să fac, însă ? Asta-i întrebarea. Trebuie mai întîi să nu mă amestec de fel și pe urmă să dau de veste cui are puterea să împiedice duelul. Așa îmi dictează datoria și așa am să fac. (Iese.)

LISARDO (aparte): A rămas singur. Nu m-am îndoit de bravura lui și am avut dreptate.

DON FELIX (aparte): Să citesc scrisoarea din nou, ca să văd în ce loc mă așteaptă. (Citește.) „Deși m-aș putea folosi de prilej, ca să răzbun moartea fratelui meu Laurencio...”

(Intră don Aurelio și Libio.)

SCENA A XIV-A

Don Lisardo, don Felix, don Aurelio, Libio.

LIBIO (către Lisardo): Știam că sînteți aici, stăpîne și am venit să vă spun că un bătrîn gentilom dorește să vă vadă.

DON LISARDO (aparte): Acum și-a găsit și el! Cine o mai fi și ăsta ?

LIBIO (către don Aurelio): Poftiți, vă rog. Dumnealui este Celio.

DON AURELIO (către don Lisardo): Dă-mi voie să te îmbrățișez, dragul meu.

DON LISARDO : Deși nu vă cunosc, vă sînt recunoscător pentru afecțiunea cu care mă întîmpinați. (Aparte.) Să nu-l pierd însă din vedere pe celălalt

DON AURELIO : Îmi datorezi mai mult decît recunoștința asta.

DON FELIX (citind): „Vreau să văd dacă ai și cu mine norocul pe care l-ai avut cu el”.

DON LISARDO (către don Aurelio): Aș fi încântat să aflu despre ce e vorba, ca să mă pot achita față de voi.

DON AURELIO : Îți voi spune pe scurt cine sînt și de ce am venit să te văd. ?

DON FELIX (citind): „Te aștept în dosul castelului. Salutări”.

DON AURELIO (către don Lisardo): Îmbrățișează-mă acum și spune-mi că ești Lisardo, iar nu Celio, căci știu că ești Lisardo.

DON LISARDO : Asta mi-ajunge ca să știu că sînteți unchiul meu Aurelio. Altcineva nu cunoaște secretul ăsta.

DON FELIX (aparte): Va să zică, în dosul castelului. Pe unde aș putea ajunge mai repede acolo ?

DON AURELIO (către don Lisardo): O nouă nenorocire m-a silit să te caut pentru onoarea mea și a ta.

DON LISARDO : Vă mulțumesc pentru interesul ce-mi arătați. (Aparte.) A aflat probabil că Cesar e aici și vrea să-mi dea de veste și să fie alături de mine.

DON AURELIO : Trebuie să știi că...

DON FELIX (către don Aurelio): Nu știți, domnule, care e drumul cel mai scurt la castel ?

DON AURELIO : O ! Dar ce văd ? Trădătorule ! întreabă mai bine pe care drum poți ajunge mai repede la moarte. (Scot amîndoi săbiile.)

DON LISARDO (aparte): El e, prin urmare. Nu m-am înșelat.

DON FELIX (aparte): Alt duel, va să zică...

DON LISARDO (aparte) : Nu vreau să-mi scoată vină nimeni că m-am folosit de împrejurarea asta ca să-l atac înainte de întîlnirea hotărîtă pe adversarul pe care l-am provocat. Sint nevoit să-l apăr deci de sabia lui Aurelio. (Către don Aurelio, tare.) Stați, vă rog.

DON AURELIO : Cum ! Ești de partea lui ?

DON LISARDO : Da. Am motivele mele.

DON AURELIO : Vrei să aperi un om răspunzător de onoarea mea, ca și de a ta ?

DON LISARDO : Da.

DON FELIX (către don Lisardo): Îți mulțumesc, domnule, nu atît pentru faptul că vrei să mă aperi de o primejdie, ci pentru faptul că mă scutești de obligația să-l atac și eu pe acest om. (Către don Aurelio.) Țineți seama, don Aurelio, că n-ați suferit nici o ofensă din partea mea.

DON AURELIO : Ce-ai spus, trădătorule ? îndrăznești să susții că nu m-ai ofensat niciodată, don Felix ?

DON LISARDO (aparte) : Cum ! I-a zis don Felix ?

DON AURELIO (către don Felix): Vom vedea în dată...

(Intră don Lidoro cu mai mulți însoțitori.)

SCENA A XV-A

Aceiași, don Lidoro și însoțitorii săi.

DON LIDORO : Am ajuns la vreme. Sînt de partea voastră, don Cesar. Ce se petrece aici ?

DON AURELIO : Un gentilom insultat vrea să-și apere onoarea. Deoarece ați venit să mă împiedicați cu prezența voastră, voi aștepta un prilej mai bun, fără atîția martori oficiali. (Iese.)

DON LISARDO (aparte): Dumnezeu ! Ce să fac ? Datoria îmi poruncește să-l urmez pe Aurelio, dar nu trebuie să-l pierd din vedere pe Cesar. Deși

unchiul meu i-a zis Felix, nu vreau să-l las să plece și nici eu nu părăsesc locul ales pentru duel.

DON LIDORO: Ce este don Cesar ?

DON FELIX : Nu știu ce să răspund.

DON LIDORO : Cine este acel gentilom ?

DON FELIX : E tatăl Violantei.

DON LIDORO : Cum ? E don Aurelio ? Și ce învinuire îți aduce ?

DON FELIX : Faptul că sînt prieten cu don Felix.

DON LIDORO (către don Lisardo) : Bine că te-am întîlnit aici, Celio ! Fug după el și voi încerca să-l liniștesc. Te rog să ai grijă de don Cesar.

DON LISARDO : Vă promit că nu-l voi lăsa singur. (Aparte.) Sînt prea interesat, ca să nu-l păzesc bine.

(Iese don Lidoro cu suita lui.)

SCENA A XVI-A

Don Felix și don Lisardo.

DON FELIX : Renunță la intenția dumitale. Am interes să mă duc undeva și nu pot pleca decît singur.

DON LISARDO : Nu vei pleca, domnule.

DON FELIX : Cine ți-a spus asta ?

DON LISARDO : Cine mi-a spus, mi-a spus. Lucru sigur, don Cesar sau don Felix, căci văd că ai două nume, este că nu te poți urni de aici atîta vreme cît am însărcinarea să am grijă de dumneata. Am dat cuvîntul că nu te voi lăsa să pleci nicăieri.

DON FELIX : Am văzut pînă acum că ești de partea mea. Sper că voi avea plăcerea asta și de acum înainte.

(Revine don Lidoro.)

SCENA A XVII-A

Aceiași, don Lidoro.

DON LIDORO : Nu l-am putut ajunge. Știind însă că e tatăl Violantei, care în clipa asta e găzduită în casa mea...

DON LISARDO (aparte): Ce-mi aud urechile !

Violante în casa lui ?

DON LIDORO (în continuare): Trebuie să fac . așa fel s-o găsească cununată cu don Felix, așa ca afacerea asta să poată avea un sfîrșit fericit. Hai, don Cesar, să chibzuim cum trebuie să procedăm.

DON FELIX : Bine. Duceți-vă înainte. Vin și eu mai pe urmă.

DON LISARDO : Îmi pare foarte rău, dar nu te pot lăsa aici.

DON LISARDO (aparte) : Dintr-o aventură în alta, necazurile mele sporesc.

DON LIDORO (către don Felix): Hai deci cu mine. (Către don Lisardo.) Cu bine, Celio. (Vrea să plece.)

DON LISARDO : Cu bine atunci.

DON FELIX (către don Lisardo): Domnule Celio... (Aparte.) De vreme ce nu pot rămîne aici, trebuie să-i spun tot. (Tare.) Față de simpatia ce mi-ai arătat, vreau să-ți încredințez onoarea mea.

DON LISARDO : Te rog.

DON FELIX : Ca gentilom, nu poți refuza sprijinul dumitale celui care ți-l cere. Mă așteaptă cineva nu departe de aici. Vreau să mă întâlnesc cu acel om, deși nu-l cunosc. Îl cheamă Lisardo. Locul de întâlnire e în dosul castelului. Du-te la el, te rog, și spune-i în ce situație mă găsesc. Ești cel mai bun martor pe care l-aș putea avea. Spune-i că-l rog să mă ierte. Vom aștepta alt prilej. Vrei să-mi faci acest serviciu ?

DON LISARDO : Am să ți-l fac, și te încredințez că poți fi tot atât de liniștit ca și cum ai fi vorbit chiar cu cel pe care îl cauți.

DON FELIX : Dumnezeu să te aibă în paza lui !

DON LIDORO (către don Felix): Hai... Nu vii?

DON FELIX : Vin imediat. (Aparte.) Dacă n-am făcut chiar tot ce-mi cere onoarea, cel puțin am îndreptat răul în parte, (lese după Lidoro.)

SCENA A XVIII-A

Don Lisardo, singur.

DON LISARDO : Ce întâmplare ciudată ! Cît va fi oare nevoie să-mi frămînt mintea, ca să prind iar atîtea fire împrăștiate și să pot lămuri îndoielile de care mă simt copleșit ? L-am provocat azi la duel pe un om pe care l-am crezut don Cesar și văd că Aurelio i-a zis don Felix. În clipa în care speram să-mi pot răzbuna ofensa, Aurelio a venit să declare că ofensa e a lui. Pe de altă parte, aflu din gura lui Lidoro că Violante e în casa lui. Dacă adversarul meu e don Cesar, cum se face că Aurelio nu-l cunoaște ? Și dacă omul ăsta e don Felix, de ce spune Lidoro că vrea s-o cunune pe Violante cu don Felix? Degeaba îmi bat capul să dezleg atîtea enigme. Numai timpul le poate descurca. Mă duc după don Aurelio. Odată scutit de datoria de cavaler, care mi-a făcut să-i stau înapoi, voi trece de partea lui, ca să ne răzbunăm pe dușmanul nostru, Cesar sau Felix, oricum l-ar chema. Pînă atunci voi ruga cerul să-mi dea răbdare, ca să pot îndura îndoiala, sau judecată, ca să desprind adevărul.

SCENA A XIX-A

Salon în casa lui don Lidoro. Dona Serafina și Flora, mascate.

DONA SERAFINA : Ce i-ai spus Violantei ?

FLORA : I-am spus că ai fost invitată de niște prietene să te maschezi cu ele, ca să vă duceți împreună la o petrecere.

DONA SERAFINA : Atunci să ne grăbim.

FLORA : Ești hotărîtă să mergi la el ?

DONA SERAFINA : Da. După ce am aflat mai întîi de la Violante cît suferă din cauza lui don Cesar, mi-am dat seama apoi de ce a refuzat să vină la mine, deși i-am dat prilejul să mă vadă. Tu cîntai să-l chemi în grădină, dar el n-a vrut s-o facă geloasă. În schimb, drept să-ți spun, a stîrnit gelozia mea. Ei bine, vreau să mă duc mascată la el și să-i spun ce am de spus. Îmi voi ușura astîmpul și pe urmă voi ști să mă răzbun disprețul meu. Haidem, Flora.

FLORA : N-ai vrea totuși...

DONA SERAFINA : Nu-mi spune nimic. Știu ai dreptate. Judecata însă nu poate stăpîni sentimentele și cu atît mai puțin pasiunea unei femei trufașe, care s-a văzut la un moment dat disprețuită. Nici izbucnirea Vezuviului și nici trăsnetele din cer... Dar ce nevoie am să fac comparații ? Nimic nu se poate asemui cu înverșunarea mea. (Ies împreună, intră apoi dona Violante și Nise.)

SCENA A XX-A

Don a Violante și Nise.

NISE : Si ce ai de gînd să faci acum ?

DONA VIOLANTE : Ah, Nise ! Vreau să profit de ocazia că Serafina e plecată în seara asta la o petrecere, ca să stau de vorbă cu Cesar. Cred că l-am convins că nu sînt vinovată față de el. De ce nu vine oare Fabio ? L-am chemat înadins, ca să am încă un martor în favoarea mea. Dacă Cesar va fi sigur de credința mea și tata ne va găsi cununați, cînd sosește la Milano, voi fi în adevăr fericită.

NISE : Eu singură nu știu ce să mai zic. Dacă te duci la don Cesar, e riscant, și tare mă tem să nu te caute cineva. În afară de asta, cine poate ști clacă n-o să intre cineva în camera lui cît vom fi noi înăuntru ?

DONA VIOLANTE : Teama asta o putem înlătura foarte ușor.

NISE: Cum?

DONA VIOLANTE: Ne mascăm si noi ca toată lumea la carnaval.

NISE : Una din cameristele Serafinei ține mult la mine și cred că ne-ar face rost de costume.

DONA VIOLANTE : Du-te și vorbește cu ea. Dacă m-o căuta un domn mai în vîrstă, roag-o să-i spună că... Dar în privința asta o să vorbim pe urmă. Îl văd pe don lidoro că intră în casă cu don Felix și nu vreau să mă găsească aici. Tu rămîi pe loc și fă puțin zgomot să te vadă numai pe tine. O, soartă ! Vino-mi în ajutor și îndură-te de mine. Știi că sînt nevinovată și că ispășesc pe nedrept prin vitregia ta o greșală pe care n-am făcut-o. (Iese; intră apoi don Lidoro și don Felix.)

SCENA A XXI-A

Nise, don Lidoro și don Felix.

DON LIDORO : Unde e Serafina, Nise ?

NISE : Mi se pare că s-a dus în oraș cu niște prietene

DON LIDORO : Și tu ce faci aici ? Du-te în camera ta; (Nise iese.) Acum, don Cesar, primul lucru ce avem de făcut e să discutăm toate astea cu don Felix.

DON FELIX : Dacă va căpăta convingerea că Violante e nevinovată în aventura fatală a cărei eroină a fost, sînt sigur că va fi de acord să se cunune cu ea. Asta de altfel e și dorința lui. Numai să-i dea Violante mai întîi satisfacție.

DON LIDORO : în pricini de dragoste, don Cesar, știți bine că împăcarea o poate aduce mai bine un prieten decît un om străin, mai ales dacă față de acest străin au vreo datorie. Ca om chibzuit și ca bun prieten al lui don Felix, sînt de părere să mijlociți personal în acest scop, profitînd de ocazie că Serafina e plecată de acasă.

DON FELIX : Îmi iau bucuros sarcina asta.

DON LIDORO : Eu mă retrag. Mă voi întoarce îndată. (Iese.)

DON FELIX (singur); în sfîrșit, apele se lămuresc. Nu mai am de ce să mă tem, nici din partea lui Lidoro sau a prințului, nici din cauza numelor noastre schimbate. Nu mai văd nici o piedică între mine și Serafina. Dar dacă ea vede că nu mai sînt don Cesar ?...

(Intră don Cesar și Tristan.)

SCENA A XXII-A

Don Felix, don Cesar, Tristan.

TRISTAN : Bine că te văd teafăr, stăpîne ! Dă-mi voie să..

DON FELIX : Du-te la naiba, neghiobule !

DON CESAR : Mă bucur, Felix, că te-ai întors cu Lidoro. Asta îmi spune că n-ai apucat să ajungi unde aveai de gând să te duci.

DON FELIX : Ba mie, drept să-ți spun, îmi pare rău că te văd. N-aș fi crezut pînă azi că voi regreta prietenia cu tine.

DON CESAR : Ce vrei să spui ?

DON FELIX : Nimic. Rămîne pe altădată. Află că Aurelio a sosit la Milano.

DON CESAR : Ce vorbești !

DON FELIX : E așa cum îți spun eu. Dovadă c că a și scos sabia împotriva mea.

În sfîrșit, Cesar, ce mai tura-vura ! Dacă vrei să se termine toate cu bine, singura soluție e să te cununi cu Violante. Gîndește-te, prin urmare, și să vedem ce putem face.

DON CESAR : De fapt, Violante mi-a dat satisfacție. Dacă nu pe deplin, măcar în parte. După cum mi-a spus ea — și-mi place să-L dau crezare — tatăl ei, văzînd că scrisoarea o adusese Tristan, a avut impresia că tu ești. iubitul ei.

DON FELIX : Lucru foarte explicabil, de altfel. (Către Tristan.) Cînd a văzut scrisoarea ?

TRISTAN : Cînd număra banii.

DON CESAR : Era lîngă tine ?

TRISTAN : Nu. Venea chiar atunci din camera lui.

DON CESAR : Și n-a zis nimic ?

TRISTAN : N-a zis întîi nimic, dar afurisitul de bătrîn...

DON FELIX Atunci stați... Ia ! Bate cineva la ușă.

TRISTAN : O fi iar stafia noastră.

DON FELIX Du-te și vezi cine e.

DON CESAR Să nu deschizi ușa.

DON FELIX : De ce să n-o deschidă ?

DON CESAR : Nu vreau să văd...

DON FELIX : Uite ce. Vreau să te scap de orice îndoieli. Mă oblig să rămîn cu ea în cei mai buni termeni, dar să renunț la bunele ei grații. A venit vremea să punem capăt acestei fantasmagorii. CESAR (către Tristan): Bine. Atunci deschide ușa.

DON FELIX (către don Cesar) : Tu să stai la o parte, Cesar, ca să poți auzi deslușirea ce-i voi da cu toată politețea.

(Intră dona Serafina și Flora, travestite, dar fără văluri pe față.)

SCENA A XXIII-A

Don Felix, dona Serafina, Flora ; don Cesar și Tristan la o parte,

DONA SERAFINA (către don Felix): Să nu credeți „cumva, don Cesar, că am venit să vă mărturisesc recunoștința mea și să văd ce faceți. N-am venit pentru asta. Scopul vizitei mele, pe care o fac deoarece ați refuzat să răspundeți la chemarea mea din grădină, e să vă cer o favoare.

TRISTAN (către Flora) : Nu-mi ceri și tu mie una, regina mea ?

FLORA Ce favoarea vrei să-ți cer ?

TRISTAN : Să-mi spui mai întîi, de pildă, că te-ai topit de dorul meu.

DON FELIX (către Serafina) îmi cereți o favoare ?

DONA SERAFINA : Da.

DON FELIX : Vă ascult cu toată plăcerea,

DONA SERAFINA : Bine.

DON FELIX (aparte) : E aici în joc toată onoarea mea.

DONA SERAFINA (aparte): Curaj, deci... (Tare.) Violante mi-a spus, don Cesar, că dispuneți de soarta ei. Lacrimile, rugămintile, delicatetea, sinceritatea, credința, dragostea și pasiunea ei m-au înduioșat. Favoarea pe care v-o cer e să aveți milă, la rîndul vostru, de onoarea, de reputația și de obîrșia ei. Aștept să aud ce doriți să-i spun. Aveți grijă totuși să nu mă jigniți cu răspunsul pe care mi-l dați. Zicînd „nu”, ar însemna să nu faceți ce vă rog ; iar zicînd „da”, ar însemna să faceți ce nu doresc.

DON FELIX : îmi cereți să zic ori „da”, ori „nu”, o dată pentru totdeauna. E drept că „da” și „nu” sînt două cuvinte care nu se împacă unul cu altul. Eu sînt însă în situația nefericită să le pot rosti pe amîndouă, deși cu „nu” v-aș supăra, iar cu „da” v-aș jigni. „Da” înseamnă că Cesar e stăpîn în adevăr pe inima Violantei : iar „nu” că nu sînt eu stăpînul ei. Și acum, doamnă, inversînd lucrurile, adică pe „da” și „nu”, vă declar că stăpîn pe inima Violantei nu e Felix, ei sînt eu.

DONA SERAFINA : Nu vă înțeleg.

DON FELIX : Nu-i de mirare. Nici eu nu prea mă înțeleg.

DONA SERAFINA : Vă rog să vorbiți mai deslușit.

DON FELIX : Nu pot vorbi altfel.

DONA SERAFINA : De ce ?

DON FELIX : Pentru că n-am curaj.

DONA SERAFINA : Din ce cauză nu-l aveți ?

DON FELIX : Nu vreau să risc.

DONA SERAFINA : Ce să riscați ?

DON FELIX : Să vă supăr.

DONA SERAFINA : Vă împiedică ceva ?

DON FELIX : Da, teama să nu vă pierde

DONA SERAFINA : N-o iubiți, don Cesar, pe Violante ?

DON FELIX : Răspund cu „da”.

DONA SERAFINA : Nu sînteți don Cesar ?

DON FELIX : Răspund cu „nu”.

DONA SERAFINA : Din ce provine toată încurcătura asta ?

DON FELIX : Dintr-o schimbare de nume.

DONA SERAFINA : Și care e scopul ei ?

DON FELIX : îndatorarea unui prieten.

DONA SERAFINA : Și cum l-ați îndatorat ?

DON FELIX : Suferind pentru el.

DONA SERAFINA : Suferind ce ?

DON FELIX : Suferind folosul și ponosul.

DONA SERAFINA : Al cui folos și al cui ponos ?

DON FELIX : Ale numelui pe care-l port.

DONA SERAFINA : De ce nu vreți să vorbiți mai lămurit ?

DON FELIX : Ba tocmai că asta vreau.

DONA SERAFINA : Nu vă fie teamă atunci.

DON FELIX : Ce vreți să spun ?

DONA SERAFINA : Că nu veți trage alt ponos...

DON FELIX : Ce ponos ?

DONA SERAFINA : Alt ponos...

DON FELIX : Exprimați-vă gîndul întreg, vă rog.

DONA SERAFINA : Decît de pe urma faptului că ați purtat numele de Cesar, dacă Cesar are altă dragoste în inima lui.

DON FELIX : Dacă aveți credința asta, ascultați, vă rog. Eu sînt...

SCENA A XXIV-A

Don Felix, dona Serafina, Flora, Tristan, don Cesar, la o parte, dona Violante ; don Aurelio și don Lisardo, în dosul scenei.

DONA VIOLANTE (în dosul scenei) : Săriți ! Ajutor !

DON AURELIO (în dosul scenei) : Moarte ție, ingrato !

DON LISARDO (în dosul scenei) : Moarte cui va încerca s-o apere !

DONA SERAFINA : Dumnezeuule ! Ce-i cu larma asta ?

FLORA : S-au dus boii dracului!

TRISTAN: Toată casa e alandala.

DON FELIX : Mă duc să văd ce este. Așteptați aici.

DON CESAR (întîcind) : E glasul Violantei. Trebuie să plec.

FLORA (către dona Serafina) : Haidem și noi. Fugiți, doamnă.

DONA SERAFINA : Deschide ușa ceea.

FLORA : Nu pot. E încuiată ca și rîndul trecut.

(Intră dona Violante, travestită.)

DON CESAR : Ce s-a întîmplat, Violante ? De ce vii travestită ?

DONA VIOLANTE Abia mai răsuflu. Mă îmbrăcasem cu acest costum, ca să vin la tine, cînd a sosit o cameristă să-mi spună că mă caută un bătrîn. Am crezut că era Fabio. M-am dus atunci fuga și am dat peste tatăl meu. Acum e pe urmele mele.

DON CESAR : Ascunde-te în altă cameră și noi îl vom opri aici.

DON FELIX (către dona Serafina) : Ascundeți-vă și voi, să nu vă vadă nimeni.

(Don Felix și don Cesar ies.)

DONA SERAFINA (către dona Violante) : Va trebui... Stai puțin...

(Iese dona Violante, care încuie ușa după ea.)

DONA VIOLANTE (în dosul scenei): Iertați-mă, însă, dacă nu încui ușa pe dincoace...

DONA SERAFINA : Vai de mine !

DONA VIOLANTE (în continuare) : N-aș putea fi în siguranță.

FLORA : O, Doamne ! Asta se cheamă răzbunare pentru încurcătura de data trecută.

(Dona Serafina și Flora își acopăr fața, cu vălurile.)

SCENA A XXV-A

Dona Serafina și Flora, voalate, Tristan, don Cesar, don Felix, don Aurelio, don Lisardo și don Lidoro, cu spadele trase.

DON LIDORO : Ce înseamnă gălăgia asta în casa mea ?

DON AURELIO : Legile onoarei nu dau nimănui drept de azil. Așa că nu trebuie să vă prindă mirarea, cînd găsesc în casa voastră pe ingrata pe care o caut și pe trădător.

DON LIDORO : Liniște, vă rog !

DON CESAR (aparte, crezînd că Serafina e Violante) : Ce rău îmi pare că Violante nu s-a putut ascunde.

DON FELIX (aparte, crezînd că Serafina s-a ascuns) : Bine că Serafina, cunoscînd casa, s-a putut retrage în camera ei !

DON LIDORO (aparte, crezînd că Serafina e Violante) : Bine că Serafina a plecat de acasă !

DON AURELIO : Nu-mi stați în cale. Vreau să mă răzbun.

DON CESAR : Luați seama, don Aurelio ! Dacă nu respectați casa în care vă găsiți, voi apăra-o eu.

DON AURELIO : Degeaba vrei să mă oprești, don Cesar. Moartea lui Laurencio face și clin dumneata dușmanul meu.

DON LISARDO (către don Cesar) : Tu l-ai ucis, trădătorule, pe fratele meu ? Bine că te cunosc. Află că eu sînt Lisardo. Nu mai aștepta alt duel.

DON FELIX : Duelul mă privește pe mine. Pe mine m-ai provocat întîi.

DON AURELIO (către don Felix): Nu-ți ajunge, trufașule don Felix, că ești autorul unei ofense ? Vrei să aduci încă una ?

DON LISARDO (aparte): Cum vine asta? Lui Cesar îi zice Felix și lui Felix, Cesar ?

DONA SERAFINA (aparte): Fie-ți milă, Doamne, de viața mea !

DON AURELIO (către Lisardo, arătînd pe Cesar și pe Felix): Îi vezi, Lisardo ? Amîndoi sînt

dușmanii tăi și ai mei.

DON LISARDO : Ori minim, ori ne răzbunăm !

DON FELIX : Fiți siguri că veți muri.

DON LIDORO : Opriți-vă cu toții !

GLASURI (în dosul scenei): Opriți-vă ! Opriți-vă !

(Intră prințul cu suita lui.)

SCENA A XXVI-A.

Aceiași și prințul cu suita lui.

PRINȚUL (către don Lidoro): Ce e cu zgomotul ăsta în casa ta. Lidoro ? Treceam din întîmplare pe aici și l-am auzit tocmai din stradă. Am venit să te întreb care e pricina lui. Văd aici pe Cesar și pe Celio.

DON LIDORO : Vă spun, alteță, atîta cît știu.

(Arătînd-o pe Serafina, crezînd că e Violante.)

Dumneaei este Violante, fiica lui...

DONA SERAFINA (aparte): Ah, nenorocita de mine !

DON LIDORO (în continuare): ...don Aurelio, A venit din Parma însoțită de acest gentilom, don Felix, prieten cu don Cesar.

DON AURELIO (către Lidoro): Ba, să-mi fie cu iertare ! Faceți o confuzie. Don Felix e cel pe care îl numiți don Cesar și invers.

PRINȚUL : Atunci chestiunea mă privește și pe mine. Am fost indus în eroare, și vinovatul nu poate fi iertat de pedeapsă.

DON LIDORO : În calitate de gazdă, același lucru îl spun și eu.

DON FELIX : Sînt gata să vă dau satisfacție, dacă veți binevoi să-mi acordați cuvîntul, căci a fi prieten devotat nu este o crimă. Să vă spun cum stau lucrurile.

Don Cesar e în adevăr iubitul Violantei în clipa cînd urma să se ducă la ea, ducele de Parma i-a dat ordin să plece imediat la Milano cu o solie pentru altețavoastră. M-a rugat atunci să plec eu în locul și sub numele lui. Un servitor al meu, care fusese însărcinat să predea Violantei scrisoarea lui don Cesar, vestind-o că va veni s-o vadă, și-a îndeplinit misiunea, dar don Aurelio a izbutit să pună mîna pe scrisoare, pe care i-a cerut-o imediat Violantei. El a rămas încredințat că cel care o scrisese am fost eu, iar Cesar după cele ce s-au întîmplat, s-a grăbit

să plece la Milano după mine. Acesta este adevărul. Nu cred că am comis o crimă îndatorînd pe un bun prieten într-o asemenea împrejurare; iar dacă sînt vinovat, cred că greșeala mea merită să fie iertată. Mai ales în cazul cînd toată povestea va avea o dezlegare fericită prin căsătoria Violantei cu iubitul ei. Don Cesar, care s-a convins de nevinovăția ei după ce o crezuse inspiratoarea agresiunii căreia era să-i cadă victimă, m-a însărcinat să-i cer mîna.

DON CESAR : Da, așa este. Cer mîna Violantei.

DON AURELIO : Aceste cuvinte îmi sînt de ajuns. Sînt mulțumit.

DON LISARDO : Eu însă nu pot fi mulțumit. Să mă ierte alteța-voastră, pe care Celio e gata oricînd s-o servească. Căsătoria lui don Cesar cu Violante nu-i poate lua însă lui Lisardo dreptul de răzbunare.

DON AURELIO : Cesar e de acum înainte ginerele meu și înțeleg să-l apăr.

PRINȚUL : Tu ești Lisardo sau Celio ? Te plîngi că ai fost ofensat. O ofensă mi s-a adus și mie. De vreme ce însă eu o iert, trebuie s-o ierți și tu pe aceea pe care ai primit-o la rîndul tău. (Către Cesar.) Don Cesar, dă mîna Violantei.

DON CESAR : Cu toată inima. (Către Serafina, pe care o crede Violante.) Acum cînd ești iertată, draga mea, scoate-ți, te rog, vălul. (Serafina pregetă și i se face rău.) Dar ce-i asta ? Vino-ți în fire, Violante. De ce te temi ?

DON LIDORO : De ce șovăiești, dacă ai fost iertată ?

DON FELIX : Descoperiți-vă, doamnă. Sărutați mîna prințului și a părintelui vostru.

DONA SERAFINA : Vreți să mă descopăr ?

DON FELIX : Desigur.

DONA SERAFINA : Bine, mă descopăr. Băgați de seamă, însă, că vă: luați o mare răspundere. (Se descoperă.)

DON LIDORO : Ah, nenorocitul de mine ! Ce văd ? Fiică nerușinată ! Tu aici, în costumul ăsta ?

TOȚI : Opriți-vă !

DON LIDORO : De ce să mă opresc ?

DON FELIX : Ca să urmați pilda lui don Aurelio. Vă declar că cer mîna Serafinei. Originea și averea mea mă fac demn de fica voastră și vă rog să consimțiți la unirea noastră. Fiți convinși că dacă Serafina mi-acordă mîna ei, acest lucru va însemna pentru voi cea mai bună soluție pe care o puteți aștepta.

DON LIDORO : Nu-mi rămîne altceva decît să aprob și să zic amin.

PRINȚUL : Și Violante unde e ?

(Intră Violante pe ușa camerei în care s-a ascuns.)

SCENA A XXVII-A

Aceiași și d o n a Violante.

DONA VIOLANTE : La picioarele alteței-voastre.

DON CESAR : Dă-mi mîna, Violante.

DON LISARDO : Va să zică, eu rămîn cu ofensa și cu gelozia, nerăzbunat.

TRISTAN (către Flora): Iar noi, Flora, ce facem ?

FLORA : Noi ? Ne vom spune cele două povești cu pitica și cu maimuța.

TRISTAN : Cu altă ocazie. Acum n-avem altceva mai bun de făcut decît să cerem iertarea greșelilor noastre.

DON FELIX : Iar dacă această comedie, Numele cu folos, dar și cu ponos, a fost atît de bine primită, cu toate greșelile ei, autorul vă roagă să-i iertați mintea că n-a fost mai scînteietoare cînd a scris-o.